

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

БРОЙ 1-2 (386-387), година XXVII

27 февруари 2009 година

БЕЗСМЪРТИЕТО И БИОЛОГИЯТА

**ДЕВЕТ НОВИ
СПЕЦИАЛНОСТИ
В УНИВЕРСИТЕТА**

на стр. 5

**ГЛОБАЛНОТО ЗАТОПЛЯНЕ
И ЧОВЕШКИЯ ФАКТОР**

на стр. 14

**КОЙ Е НОВИЯТ ОЛИМПИЕЦ
МОРФОЛОГ**

на стр. 16

стр. 18

**ИСТОРИЧЕСКИ СИМПТОМИ В МОДЕРНАТА
ПОЛИТИЧЕСКА КАРТИНА НА СВЕТА**

**Българският висшист –
висока цена на
образоване и неизвестна
възвращаемост
на пазара на труда**

на стр. 2

**Академичната общност
излезе на протест срещу
отказа на МО да отстъпи
терен за общежитие**

на стр. 19

Българският висшист – човешки на образование и с неизвестна

Ас. Атанас ВЛАДИКОВ

Една от многото актуални теми в публичното пространство в България особено след присъединяването на страната към ЕС е дали изобщо съществува икономическа полза от висшето образование на пазара на труда.

В проведеното през 2007 г. изследване „на терен“: „Пазарна оценка на публичните и частни инвестиции в човешки капитал, формиран в степените на висшето образование“ се изследва

връзката между стойността на полученото в България висше образование по различни направления на финансите, маркетинга, счетоводството и други икономически дисциплини, от една страна, и доколко пазарът – в широкия смисъл на думата – оценява това под формата на възнаграждения за труд.

По отношение на индивидуалните ползи се изследват монетарните ползи (работната заплата), които едно лице има възможност да получава на пазара на труда поради това, че има диплома за висше икономическо образование.

Когато дадено частно лице е придобило определени знания и умения, това от счетоводна гледна точка може да се разглежда като придобиване на своеобразен дълготраен нематериален актив; и този актив остава вечно в индивида – само той може да го ползва. Според модерната икономическа наука този актив обаче се нарича „човешки капитал“ и по дефиниция той означава „натрупаните знания, умения, квалификации“, които даден човек има. Този капитал, като всеки друг капитал (сгради, машини, съоръжения), първо, може да се натрупва, което се нарича процес на формиране на човешки капитал (извършва се на образователния пазар), второ – може да се използва (на пазара на труда).

На базата на получените анкетни данни се съпоставят основно две стойности: стойност на висшето образование (цена на придобиване на висше образование) и стойност на пазара на труда (цена на работната сила на пазара на труда). От тази гледна точка се правят сравнения за годишните такси, които различните висши училища в страната определят за обучение в различните икономически профили.

Тук е мястото да се уточни, че „цената“ в т.нар. „държавни“ висши училища се определя на непазарен принцип – най-общо казано – от държавата. Над 90% от годишния прием на студенти, който за академичната 2006/2007 г. е около 260 000 души, се извършва в т.нар. „държавни“ висши училища.

Естествено, държавната политика е насочена към това придобиването на висше образование да бъде по-скоро „социално благо“, отколкото привилегия за икономически по-богатите индивиди.

С оглед осигуряването на широк достъп до системата на държавното висше образование обаче се извършва трансфер на капиталови ресурси – част от платените данъци в страната се пренасочват към финансиране на една огромна част от желаещи да получат висше образование.

По статистика на Евростат в края на първото полугодие на 2006 г. в България процентът на лицата във възрастовия диапазон

25-64 години /трудоспособна възраст/ са съставлявали около 55,6% от цялото население на страната, тоест около 4,3 милиона души, а в диапазона 25-64 години от всичките 4,3 милиона души онези, които имат диплома за висше образование, са 22% или около 1 милион лица.

Финансирането от публичния сектор с помощта на данъчните постъпления (общии публични разходи) за придобиване на висше образование от частни лица нараства през годините. За период от десет години общите публични разходи за висше образование са нараснали от 0,71% от БВП (1998 г.) на 4,2% от БВП (2008 г.), тоест почти шест пъти, преизчислено като процентно отношение към brutния вътрешен продукт на страната – Таблица 1.

На практика, осъбяването на стойността на формиране на т.нар. „човешки капитал“ в българската системата на висше образование само за тези десет години е с почти 500%.

Таблица 1

Общи публични разходи за висше образование като процент от БВП		
година	в %	в абсолютни числа
1998г	0,71%	***
2003г	2,36%	***
2006г	0,80%	373 милиона лева
2008г	4,2%	2,3 милиарда лева
2009г	4,2%	2,5 милиарда лева

Ако финансирането на пазара на висше образование се извършваше от самите лица, които желаят да имат диплома за висше образование, то това щеше да бъде непосилно бреме за много от тях.

Следователно, стойността при която се формират висшистите в нашата страна е изключително висока. Ако общите публични разходи за 2008 г. (2,3 милиарда лева) се разделят на броя на студентите в страната (260 000 хиляди), ще се види, че стойността за формиране на една единица човешки капитал в нашата страна е приблизително 8 846 лева или около €4 513 на годишна база (курсът на еврото е приет да бъде 1,96). За 2009 г.

тази издръжка се очаква да бъде дори по-висока.

Практически, за 4-годишен курс на обучение само на един студент в нашата страната, държавата отделя публични инвестиции в размер на €18000.

Ето защо с основание може да се твърди, че придобиването на висше образование в България вече не е евтино социално благо, а много скъпа образователна услуга.

След като бъде формиран, т.нар. „човешки капитал“ може да бъде използван, като използването му се проявява на пазара на труда, а оценката за стойността и полезността на този капитал се определя теоретично, по договореност между работодателя и работника, а на практика в България – от работодателя. България е особен случай, където и досега от административно-правна гледна точка наемането и освобождаването на работна сила става „по заповед“ на работодателя.

С приемането на Лисабонската стратегия през 2000 г. ЕС поставя акцента върху това Общността да се превърне в „най-конкурентноспособната икономика в света, която се базира на знанието, до 2010 г.“ Тоест, пазарът на труда в ЕС и в частност в България би трябвало да стимулира формирането и използването на „знаещи и можещи“ хора, чиито възнаграждения ще се определят на базата на техните лични знания, умения, квалификации и прочие качества (вродени и придобити).

Основната презумпция на ЕС е, че колкото по-голям по количество и по-висок по качество е обемът от знания и умения на даден индивид, толкова по-високо трябва да бъде неговото възнаграждение за труд, или работната заплата.

Това е открито признаване, че на пазара на труда трябва да съществува т.нар. диференцирано заплащане – тоест, ЕС признава „неравенството в доходите“ като естествено следствие преди всичко на неравенството на придобитите знания и умения на отделните индивиди.

По презумпция „икономиката на зна-

Капитал с много висока цена възвращаемост на пазара на труда

нието", която ЕС се опитва да наложи като „европейска“ политика във всички страни, среща голяма съпротива от страни с ниско технологично равнище.

В условията на „европейската икономика на знанието“ приоритет при наемането на работа ще бъдат хора с висок и/или уникален обем от знания, квалификации, общи и специфични умения. Хората с висока квалификация и висше образование в България се превръщат в човешки капитал от „висш порядък“, едва когато придобият диплома за висше образование, както е навсякъде по света, разбира се. Но предвид, че висшето образование все още се формира почти изцяло с финансовата помощ на държавата, а почти 90% от икономиката е частна, то ползите на индивидите стават многократно по-високи на българския пазар на труда.

В модела, който изследва получената анкетна информация, са заложили като входящи следните данни:

Таблица 2.

Входящи данни за модел за индивидуалните ползи от висше образование

Входящи данни	
Стойност на обучението за 1 година	300
Стойност на обучението за придобиване на ОКС „Бакалавър“ /4години/	1200
Учебници/Материали за 1 година	200
Учебници за 4 години	800
Специфични потребителски разходи	1 200
Специфични потребителски разходи – 4 години	4 800
Обща стойност на преките разходи	6 800
Пропусната РЗ за 1 месец	500
Пропусната РЗ за 1 година (12 месеца)	6 000
Пропуснати (n)-години за реализиране на РЗ	4
Пропуснати РЗ за периода на следването	24 000

Тук са заложили разходи, които индивидът плаща за придобиване на висше образование в рамките на 1 година в размер на 300 лева. Заложени са и стойностите за учебници и помощни материали в рамките на 1 година в размер на 200 лева. Заложени са и специфичните потребителски разходи в размер на 100 лева на месец – 1200 лв. за една година. Тези величини формират т.нар. „преки разходи“, които за период от 4 години – периодът за придобиване на диплома за бакалавър, възлизат в размер на 6800 лева по текущи цени.

На базата на анкетната информация се залага и вторият компонент – „пропуснати ползи“, който е пресметнат през средната работна заплата /СРЗ/ за страната в размер на 500 лева. Тези разходи възлизат

на 24000 лева за периода на следването. Естествено, тази величина е променлива и може да се коригира.

Следващият момент в модела, който се използва, е да се изчисли стойността на инвестицията. Това става като се приравнят годишните суми за преки и косвени разходи към определен бъдещ момент – момента, в който индивидът ще се дипломира; в случая е използван период от 4 години и олихвителен процент от 5%. В модела е заложила датата 01.01.2009 г.

Тогава общата стойност на инвестицията във висше образование нараства до 132752 лева.

Следващата група допускания е по отношение на потенциалните приходи на индивида, тоест за „схемата“ на използване на този индивид на българския пазар на труда в рамките на неговия трудов живот – Таблица 3.

Таблица 3.

Допускания за потенциалните приходи на индивида

Допускания:

- 1) Годишното нарастване на РЗ е на всеки 5 години
- 2) Трудовият живот на специалиста е 40 години – от 21г до 60г;
- 3) Дисконтовият процент за всяка една от годините е: **5**
- 4) Специалистът не сменя длъжността си за периода;
- 5) В модела са заложили номинални стойности
- 6) Начислението на данъци не е взето предвид
- 7) Социалните и други отчисления не са взети предвид
- 8) Стартовата месечна заплата е: **600** а годишната е: **7 200**

Всички доходи са дисконтирани поотделно с норма на дисконтиране от 5% на годишна база, като сумата на дисконтирания паричен поток се равнява 469564 лева към 01.01.2009г., а графиката на доходите на този индивид е представена на Графика 1.*

Графичният израз би променил своя вид, ако се направят други допускания като, например, нарастване на годишните доходи с 1% над годишния темп на инфлация, или равногодишни нараствания на доходите от порядъка на 10% за всяка година и други подобни.

Моделът изчислява, че нетната настояща стойност (NPV) на индивид при тази серия от допускания към 01.01.2009 г. би била равна на 336812 лева, а нормата на възвращаемост (IRR%) е 6% на годишна база.

Последният етап в модела на индивидуално инвестиране е да се извърши симулация при различни входящи стойности за цената на финансирането на висшето образование. При направените симулации се достигна до следните резултати – Таблица 4.

Таблица 4.

Симулации за равнището на NPV и IRR%

	€ 300	€ 400	€ 750	€ 1000	€ 1500	€ 2500	€ 5000
Стартова заплата на месец	600 лв.	800 лв.	1 500 лв.	2 000 лв.	3 000 лв.	5 000 лв.	10 000 лв.
NPV	337х лв.	530х лв.	1 млн.	1.44 млн.	2.2 млн. лв.	3.7 млн.	7.5 млн.
IRR%	6%	12%	20%	25%	37%	60%	121%

В действителност, колкото по-висока става работната заплата на дадения индивид на пазара на труда, то неговите монетарни ползи в рамките на трудовия му живот само ще нарастват, и то с много висока норма – 12%-15% на годишна база при това равнище на самофинансиране.

Тази висока норма обаче е илюзорна, тъй като базовото равнище на работните заплати в страната е много ниско. Ето защо тези норми на възвращаемост не могат да бъдат адекватен маркер за индивидуалните ползи от висше образование.

Но ако в модела бъде заложило действителното равнище на финансиране: самофинансиране в рамките на 300 лева на година плюс финансиране от страна на държавата в размер на 8846 лева, то цялата сума на годишна база би възлязла на 9146 лева и нормата на възвращаемост би станала едва 2% годишно. Това число обяснява защо, ако индивидите трябваше сами да финансират изцяло придобиването на степен във висшето образование, то това щеше да е икономически и финансово нерентабилно за тях самите.

Към настоящия момент лицата, които придобиват висше образование в системата

на българското образование и се реализират на българския пазар на труда, нямат много високи монетарни ползи пред остана-

Общото събрание на ФИФ гласува втори мандат на първия декан

Избори за ръководни органи се проведеха във Философско-историческия факултет на 26 януари. Форумът бе открит от проф. д-р Огнян Сапарев – председател на Общото събрание. Дневният ред включваше отчет на декана доц. д-р Мария Шнитер, избори на декан, на председател на ОС и актуализиране на факултетния съвет.

Философско-историческият е най-новият факултет в структурата на Пловдивския университет. Създаден през 2004 г., той успя да се утвърди, да се развива кадрово и да привлича все повече вниманието на кандидат-студентите. Понастоящем във ФИФ се води обучение по 6 специалности – философия, социология, история, етнология, археология и теология, като последните две са нови за Университета. Преподавателският състав в момента е 44 души, разпределени в 6 катедри – „Философия“, „История на България“, „Обща история и археология“, „Критическа и приложна социология“, „Социология на науката, технологиите и иновациите“ и „Етнология“. През отчетния период са проведени 22 конкурса за редовни преподаватели – 2 професори, 9 доценти, 11 асистенти. Осъществено е обучение на 19 докторанти, от които 4 са отчислени с право на защита, а 9 са защитили успешно докторски

дисертации.

Спирайки се на някои от акцентите в работата на факултета през отчетния период, доц. Шнитер отбеляза успешната програмна акредитация за всички бакалавърски специалности. От магистърските програми засега са предложени за акредитация само тези в професионално направление „Социология, антропология и науки за културата“. На дневен ред е акредитацията на магистърските програми и в останалите специалности, както и подготовката на докторантски програми.

Една от основните задачи, която си постави ФИФ още при своето основаване, бе да завоюва и защити мястото си на водещ научен център, където научната работа и обучението се извършват паралелно, а студентите участват в изследванията на своите преподаватели. В тази насока бяха създадени четири центъра – Институт за критически социални изследвания, Център

Доц. д-р Мария Шнитер

Снимка: Антон Шнитер

по философия и психично здраве, Център за антропологични и етносоциологически изследвания, Център „Наука, технологии и иновации“, функционират и четири студентски клуба.

Преподавателите активно участват в национални и международни научни форуми, а организиратите от ФИФ надрегионални научни срещи за последните четири години са 43. Задоволително е и научното израстване на кадрите – защитени са 8 дисертации, приключили са 5 хабилитации, 11 души са повишени в звание (1 професор, 1 доцент, 8 главни асистенти и 1 старши асистент).

Международната дейност също протича активно.

Сключени са и действат 14 билатерални договора за обмен на студенти и преподаватели. Само през последната година има 20 служебни командировки на преподаватели по различни международни проекти, за участие в международни конференции, за изнасяне на лекции, както и по програма „Еразъм“.

Друг важен аспект е извънаудиторната работа със студентите. Всяко лято се организират археологически разкопки, теренна работа по етнология, стаж по етнометодология, практика по социология на науката и технологиите, по философия, литургическа практика. Тук, за съжаление, средствата са крайно недостатъчни и се разчита основно на външни спонсори-съорганизатори. В препоръките на НАОА се казва, че „е нужна нова университетска стратегия във финансирането на студентските теренни изследвания, което да позволи увеличаване на съответния хорариум и разширяване на географския им обхват“.

Сред нерешените проблеми остава недостатъчната материална база, липсата на помещение за изграждане на специализирана библиотека, недостатъчен брой технически сътрудници и др.

След проведеното тайно гласуване за декан на ФИФ беше преизбрана доц. д-р Мария Шнитер, а председател на Общото събрание стана доц. д-р Иван Джамбов, които бяха и единствените предложени за тези постове. Решено бе Факултетният съвет да се състои от 28 души, като в него влизат по право всички хабилитирани преподаватели (21), останалите бройки се допълват от нехабилитирани, студенти и докторанти. По-късно за заместник-декани бяха избрани доц. д-р Красимира Кръстанова и доц. д-р Илка Петкова.

На новоизбраното ръководство пожелаваме успешна работа!

„Пловдивски университет“

Българският висшист ...

➔ от стр. 3

лите хора в чисто личен и дългосрочен план, тъй като цената на труда на хора с висок образователен ценз е почти еднаква на цената на труда на хора с нисък до никакъв образователен ценз.

Бъдещите публични разходи за финансиране на формиране на човешки капитал обаче ще променят ситуацията, тъй като вследствие на финансирането на държавата (огромният инвестиционен разход, заложен в бюджета), индивидите, които ще имат висше образование, ще получават от шест, седем и повече пъти по-голяма финансова изгода на пазара на

труда.

Предвид и желанието на лицата, които са образовани в системата на висше образование, да се реализират на трудовия пазар на „единна“ Европа, то тяхната норма на печалба в житейски план би била дори още по-висока.

Ако едно лице завърши в България висше образование и започне работа за €5000 на месец, каквито са, например, възнагражденията за труд на лекарите, пилотите на самолети, компютърните специалисти, инженерите и други специалисти с висше образование в страни от ЕС, то личната монетарна полза на този индивид би била

около 120% на годишна база.

В развитите страни има различни изследвания за нормата на възвращаемост на годишна база, която се движи около 10%; тоест, доходите на даден индивид, който има висше образование, биха се увеличавали нетно всяка година средно с 10%.

За България това е първото по-подробно изследване и по предварителни разчети на екипа по този проект е много вероятно да се установи, че индивидуалните ползи от висше образование на българския пазар на труда ще бъдат в диапазона 6%-15% на годишна база за частния сектор и около 2%-5% за публичния сектор.

Осем нови специалности в ПУ през следващата учебна година

Кандидатстудентската кампания за учебната 2009/2010 година се очаква да бъде белязана от истинска битка между висшите училища. Едната причина е демографският срив точно при випуските, на които предстои да постъпят в университетите през настоящата и следващите години. Другата е конкуренцията на чуждестранните университети.

За предстоящата „битка“ Пловдивският университет е обогатил своя арсенал с редица нови специалности. Във Факултета по математика и информатика се разкрива специалността **Бизнес информационни технологии**. В Биологическия факултет се разкриват две нови специалности – **Екология на биотехнологичните производства** и **Медицинска биология**. Две са новите специалности и в Химическия факултет –

Медицинска химия и **Химия с маркетинг**. Истинска палитра от варианти при новите специалности предлага Филологическият факултет. Първата специалност е **Български език и турски език** (изучаването на турски ще започва отнула, а в обучението ще участват и преподаватели от университетите в Истанбул и Одрин). Най-големи са възможностите за комбинации при специалността **Приложна лингвистика**. Единият вари-

ант включва Руски език с турски език. Другите вариации от **Приложна лингвистика** включват като първи език – английски, френски или немски, а като втори – испански, чешки, полски, новогръцки или турски. С интердисциплинарен характер е другата нова специалност **Лингвистика с информационни технологии**, при която вариантите са два – английски език с втори чужд език по избор между немски или френски.

Оценките от матурите ще се приемат за влизане в ПУ по някои специалности едно към едно. За други обаче са приети коефициенти, с които ще се преизчисляват. Оценката от

държавния зрелостен изпит по английски се умножава по 0,8; оценката по немски по 0,67.

„Пловдивски университет“

На преподавателя – с признателност и уважение

Професор Карталов,

От много време искам да ви кажа, че много ви ценя и уважавам! Щастлива съм, че ви познавам и имам възможността да общувам с вас. Изключително важна беше всяка една лекция, която имах при вас през първия семестър, и знам със сигурност, че никога няма да ви забравя. Вие се докоснахте до душата ми по уникален начин...

Всеки понеделник ставах рано сутрин с усмивка и с удоволствие идвах на лекциите ви, слушах внимателно с възхищение и си водех записки... Вече мина третият семестър и много се радвам, когато ви срещна отново.

Чак сега проявих смелост да ви кажа тези думи. Много обичам да чета, това е любимото ми занимание. Често чета по няколко книги едновременно, зависи от настроението ми и вземам тази, за която съм настроена. Много ми допадна „Антихрист“, която прочетох за изпита при вас, та дори си я преснимах и я добавих в личната си библиотека. Друга любима книга ми е „Как да печелим приятели и да влияем на другите“ от

Дейл Карнеги. Чета и поезия... като малка дори пишех, а сега се случва много рядко. Допада ми мисълта „Предпочитам уединението с книгите пред обществото на глупациите“. В момента съм наблегнала на моя любим Зигмунд Фройд и чета „Въведение в психоанализата“, започнах и „Ерос и култура“, която скоро си купих, но не бързам да го прочета, понеже държа да го разбере добре.

Също така подкрепям теорията за произхода на човека от маймуната, доказателство за което, според мен, е онова първичното – животинското в нас, за което Фройд говори, че бива подтискано. Нека го цитирам: „Човек не само, че произхожда от животните, а и носи в себе си животинската природа. Той дори не е господар на собствения си психичен живот, а това, което смята за достойнство, издигащо го над животните, се оказва жалко, лицемерно бяство от самия себе си.“

Напълно съм съгласна с него и смятам, че религията е измислена да контролира човека и да го пази от свобододействието и от злите

дела, за да го провокира да върши добро. Може би човекът по природа е лош и мисля, че ако природата не унищожи първа човечеството (разбира се, вследствие на лошото въздействие на човека върху нея), то някой ден човечеството ще се самоунищожи...

Живеем във време, в което на първо място не е полезното, а вредното – тоест удобното, лесното. Днес не се четат книги, гледа се телевизия. Днес не се пишат писма, използваме компютъра и мобилните си телефони. Вече имаме дори не по един, а по няколко телефона. На мен не ми харесва този налудничав напредък на човечеството и технологиите. Уж става по-добре, а върви все по-зле и по-зле.

Понякога се чувствам не на място, иска ми се да се върна много години назад и да живея в онова време, в което са се четели книги, обществото било културно и възпитано, любовта била извисено чувство – красива и единствена. Днес, като че ли любовта си изменя смисъла, хората често се влюбват и разлюбват, сменят по много

партньори, а развратът цари... Дали това е любов? И се чудя каква е красотата на брака между жена, спала с двадесет други преди мъжа си, и мъж, спал с тридесет други преди жена си?! Понякога се чувствам чужда в този свят, самотна съм и трудно намирам сродна душа сред хората, тъжно ми е... Но и усещам, че обичам самотата, не бягам от нея, дори често я жадувам. Обичам да си стоя въщи и никой да не ме притеснява...

Напоследък съм заета с повече задачи, понеже вече в събота и неделя по цял ден съм на актьорско майсторство (записах се на курс) и не намирам много време сама въщи да чета и се чувствам неудовлетворена... Но успявам да дочакам и свободното време.

Наближава сесия и това ме радва. И въпреки самотата, чувствам се щастлива и се усмихвам. И пак ще го кажа... Радвам се, че ви познавам!

Стилиана Заимова

Специална педагогика, II курс

ОПИТ ЗА ПОРТРЕТ НА

Никола БАЛАБАНОВ,
катедра „Атомна физика“

От последния брой на вестник „Пловдивски университет“ със задоволство узнах за тържеството, организирано от Филологическия факултет, в чест на уважаваната колежка Юлия Николова. Съвсем правилно вестникът посвещава две страници на тази великолепна преподавателка с 35-годишен стаж в университета. Почти по същото време Физическият факултет съвсем „мълчаливо“ се раздели с четирима свои хабилитирани преподаватели, които в продължение на повече от 40 години отдаваха своите знания и опит на студентите. За един от тях, с който съм работил рамо до рамо през всичките тези години, искам да споделя някои свои впечатления.

АГОП СРЕНЦ

беше приет с първия випуск студенти на Института през 1961 г., но на занятия се яви няколко месеца по-късно. Първият семестър беше вече привършил, но голяма част от приетите момчета бяха задържани в казармата заради напрегнатата международна обстановка и реалната опасност от военни действия. Когато ги разпуснаха, някои от тях, в това число и Агоп, дойдоха на занятия във военна униформа. Специално за „военния набор“ ние организирахме обучение в съкратени срокове и най-упоритите успяха да настигнат колежки-те си. Агоп беше сред тях.

По-добре го опознах, когато премина в 3-ти курс и провеждахме занятия по атомна физика. Той направи впечатление с желанието си да бъде полезен в нашата практическа дейност. Често носеше разни „джунджурии“ от къщи (по-късно научихме, че баща му имал малка работилничка в „Капана“), които бяха полезни при конструирането на първите ни опитни постановки. Когато през януари 1965 г. проведохме изследвания на стъкларски печи с радиоактивни изотопи, Агоп беше сред най-дейните участници в експеримента.

През лятото на същата година замина по разпределение като учител в с. Подкова, Кърджалийски окръг. Ние не го забравихме. През 1967 г. в Института беше разкрита Централна научно-изследова-

телска лаборатория (ЦНИЛ), в структурата на която влизаше и радиоизотопна лаборатория. Сметнахме, че най-подходящ за длъжността „физик“ в лабораторията е А. Сренц. Задължителното двегодишно разпределение беше изкон-

Студенти от първия спец курс в университета, под ръководството на проф. Леон Митрани. Вторият от ляво е Агоп Сренц

сумирано и той без проблеми дойде при нас. Въпреки че формално се числеше към ЦНИЛ, от самото начало го приехме като член на нашия екип. Наред с неговите задължения, възлагахме му да води занятия и в катедрата.

Старанията и уменията му бяха оценени и през 1973 г. го избрахме за асистент. Скоро А. Сренц пое лекциите и упражненията по биофизика и в продължение на 33 години беше титуляр по тази дисциплина. По-късно организира обучението и по други дисциплини: радиобиология, радиоекология и т.н. Наред с това, винаги когато беше необходимо, участваше в провеждането на лабора-

торния практикум по атомна и ядрена физика.

Последваха две тримесечни командировки в Киев, които макар и кратки помогнаха за неговата

ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ В БИОФИЗИКАТА

След тези специализации Сренц се насочи към изследвания на механичната активност на мускулните тъкани. Последователно разработи специфични методики и конструира прибори, предназначени за:

– определяне на йонните токове през клетъчната мембрана на гладки мускулни тъкани;

– измерване на електро-

топлокръвни животни.

Характерно за тази дейност на А. Сренц беше, че конструираните прибори той предаваше за ползване на други, така да се каже „безвъзмездно“. Много такива прибори той създаде за колегите от Института по физиология на човека към БАН. Те правиха изследвания с тези прибори, публикуваха статии, защитаваха дисертации. А. Сренц беше доволен, че е полезен, публикациите не го вълнуваха (или не го показваше). Това донякъде беше причина за забавената му кариера. Макар и със закъснение, съвършено заслужено през 1990 г. той защити дисертация, а няколко години по-късно се хабилитира.

Със своята тематика А. Сренц участваше във всички приложни изследвания на катедрата. Изключително голяма помощ оказваше в изследванията с радиоактивни изотопи на различни химико-технологични и био-технологични системи, провеждани в продължение на 15 години. Заедно с инж. А. Петров и техника В. Павлов участваше в създаването, изпитанията и внедряването на десетки радиоизотопни прибори.

През последните 20-ина години А. Сренц активно участва и в радиоекологичните изследвания на катедрата „Атомна физика“. Изследвани са някои планински резервати, смолянските езера, райони с бивш уранодобив и др.

През всичките години А. Сренц беше натоварен и с една „черна“ работа – създаването и поддържането в изправност на радиоизотопното хранилище, както и подготовката на радиоактивни препарати за лабораторните практикуми. Това е не само трудна и отговорна дейност, тя е свързана и с радиационен риск, който Сренц е поемал няколко десетилетия.

Впрочем Сренц никога не е бягал от трудностите,

кинетичния потенциал на микроорганизми;

– определяне на константата на Хил;

– определяне на концентрацията на надрожди измерване на електрофоретичните им характеристики;

– преброяване на микрочастици и спори и т.н.

С метода на „белязаните“ атоми А. Сренц проведе експерименти за изучаване влиянието на някои фармакологични препарати върху процеси на мускулните съкращения. С използването на калциеви и фосфорни радиоактивни изотопи беше проследено влиянието на тестостерон и пропестерон при ембрионалното развитие на зародишите на

ЕДИН КОЛЕГА

напротив, той сякаш ги търси като предизвикателство. Навремето премина през парашутния спорт и безмоторното летене. Но голямото му увлечение, което го „зарази“ завинаги, се оказва

ЛЕКОВОДОЛАЗНИЯТ СПОРТ

С него А. Сренц се занимава вече 40 години, от 1969 г. „Престоят“ му под вода надхвърля 1000 часа. Той е увлякъл в този спорт много млади хора – всяка година през лятото организира курсове за леководолази. Но А. Сренц не се „гмурка“ под водата само за удоволствие. Повече от 25 години той „сътрудничи“ на пловдивската милиция (полиция) като е участвал в над 100 операции. Преди няколко години във в-к „Марица“ беше направена равностметка за това сътрудничество – с негово участие от язовирите са извадени 50 човешки трупа, 10 автомобили и две дузини потънали оръжия.

Неслучайно А. Сренц много години е председател на подводния клуб „Нептун“. И това не е единствената му обществена дейност. От самото създаване на пловдивския клон на Българското ядрено дружество той е негов председател. Няколко години беше председател на арменското дружество в Пловдив, но претърпя разочарованието на връхлетялото го разцепление и се оттегли.

Характерно за обществената активност на А. Сренц е неговата

НАСТЪРВЕНОСТ В ДЕЙСТВИЯТА

Показателна в това отношение е позицията, която зае по време на кампанията в защита на козлодуйските реактори. Започнахме да събираме подписи против затварянето на 3-ти и 4-ти блокове на АЕЦ „Козлодуй“. Някои колеги гледаха песимистично на тази акция. („От нас нищо не зависи!“), други взеха пасивни позиции. Агоп се хвърли безапелационно в

кампанията. Ходеше и в другите пловдивски университети, използваше всичките си връзки, за да събере повече подписи.

На митинга, който организирахме пред Общината, А. Сренц се качи на трибуната (извън сценария) и публично разкъса поздравителните картички, които беше получавал от бившия председател на ядреното дружество В. Близнаков, отметнал се вече от козлодуйската кауза.

На един коктейл на ядреното дружество в София издечно тогавашния министър на енергетиката, В. Ковачев, и в лицето му заяви, че не одобрява поведението и позициите му. Не съм забравил и „хулиганската“ му проява по време на окупационната стачка през лятото на 1990 година. Повечето колеги подкрепяха стачката по политически съображения. В знак на протест, че се окупира Алма Матер доцент Сренц почти се сби с поста на входа и влезе в сградата. Като ректор не одобрявах поведението му, но като човек бях на негова страна.

Друга характерна черта на А. Сренц е неговата всеотдайност в работата и в общуването. Той винаги се е раздавал до себеотрицание (клишето е подходящо за него). Готов е да зареже и отложи своите задължения, за да послужи на онези, които търсят съдействието му. В това отношение той е неподражаем – без да поставя условия, без да търси облага, без всякаква показност е готов да помага на колегите.

Това качество при него превишава нормалните граници и достига до разпиляност в действията му. Има хора, които никога не се „разпиляват“, поставят своите интереси пред другите. На тях животът и действията им протичат в русло – като реките, които спокойно текат от изворите до морето без отклонения. Енергията на Агоп се раз-

лива като водите на морските вълни. Хубаво е, че има такива хора!

Давам си сметка колко много още мога да разказвам за Агоп:

– *и за приноса му в музикалните изяви в гимназията, където е свирил в духовата музика на инструмент по-голям от него самия;*

– *и за лудориите му в казармата, заради които е лежал в ареста;*

– *и за авантюрите му във въздуха, на морето и по пътищата, някои от които са завършвали с контузии;*

– *и за любовта му към стария Пловдив, където се намира неговата къща, посрещала много пъти катедрата и нейните чуждестранни гости, и т.н., и т.н.*

Съвсем не искам да изкарам колегата си като някакъв герой. Той просто е по-различен от другите, той просто е една „неординарна личност“, както го нарече преди много години доцент А. Джалдети (преподавател по психология в университета). Затова ще се опитам да посоча

НЯКОИ НЕДОСТАТЪЦИ НА ДОЦ. СРЕНЦ,

съпроводени с мой коментар:

– *той не винаги е упрямтен външно, но вътрешно е по-чист от много други;*

– *маниерите му не са безупречни, но са неподправени;*

– *не винаги е прав в споровете, но винаги е принципен;*

– *не обича реда и чистотата, но цени красивото;*

– *приборите, които прави, не са блестящи на вид, но винаги работят и т.н.*

Признавам, че измежду колегите в катедрата най-често него съм обиждал, може би защото ми е много близък и зная (надявам се!), че ме уважава и ми прощава. Той е чувствителен, но незлоблив, умее да приема и понася забележките, дори когато ги смята за несправедливи.

Доц. Агоп Сренц

Радвам се, че имах възможност продължително време да работя с Агоп Сренц. Не се срамувам да призная, че е „моята слабост“. Ето какво съм написал за него в моите „Закачки“ („Закачки с миналото на университета“, Пловдив, 2002 г.): „Без Агоп емоционалната температура в катедрата би била по-ниска, езикът, с който общуваме, нямаше да е толкова цветист; в катедрата може би щеше да има повече ред, но и повече скука“.

Обикновено с бодър вид и повдигнато настроение пред хората, аз съм виждал Агоп и да плаче в трудни моменти, съпреживял съм загубите му, съраждал съм се на успехите му. Той не е бил никога галеник на съдбата, но мълчаливо понасяше нейните удари, без да натоварва околните с проблемите си.

През всичките години на съвместна работа съм бил уверен, че в лицето на Агоп Сренц имаме сигурен и предан на общата работа човек. Неговият бодряшки характер се прояви още през студентските му години. По време на една екскурзия в Пирин, от името на туристическата група, той изпраща телеграма до своя преподавател (покойния доц. П. Таргов) със следното съдържание:

„Всичко е тип-топ! Агоп“

Този кратък израз като че ли отразява значителна част от характера на доцент Сренц – освен чувството за хумор, в него се съдържат и вроденият му оптимизъм и готовността му за нови действия. Затова в тези преходни за него месеци и години искам да го заредя с пожеланието:

АГОП, БЪДИ ВИНАГИ ТИП-ТОП!

БЕЗСМЪРТИЕТО И БИОЛОГИЯТА

Гл. ас. д-р Евелина ДАСКАЛОВА

От хилядолетия човечеството безуспешно търси еликсир на физическото безсмъртие. Някои учени все още смятат, че откриването му е възможно – било като сложна биохимична субстанция или като комплекс от високи технологии. Възможно ли е физическото безсмъртие? И ако да, на каква цена? В какво ще превърне то човешките същества? Изглежда наближава времето да се замислим над тези въпроси.

Генетикът Обри де Грей от университета в Кембридж например твърди, че средната продължителност на човешкия живот много скоро може да достигне и надмине хиляда години. Този оптимизъм изглежда доста прекален, но де Грей не е изолуиран случай. Той оглавява солидна група учени, които са се заели в рамките на един мащабен проект, наречен SENS (Strategies for Engineered Negligible Senescence), да се борят с проблемите на стареенето. Според екипа, старостта е физическо явление, болест, която трябва да лекуваме както всяка друга. В проекта SENS е разработен детайлен план, описващ как със средствата на модерната медицина, биохимия и генно инженерство може да се противодейства на различните типове молекулярно и клетъчно увреждане, насътъпващи с възрастта. Много от тези методи вече работят в една или друга форма и за успеха на проекта трябва само да бъдат обединени, смята де Грей, и прогнозира успешни резултати от своя проект в рамките на 10 години при мишки, а след още 10 – и при хора.

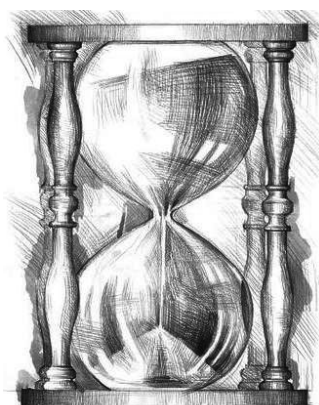
Има седем основни типа молекулни и клетъчни увреждания, които допринасят за стареенето, и на всяко от тях би могло да се противодейства по определен начин. Митохондриите – енергийните центри на клетката, са обект на няколко типа проблеми, свързани със стареенето, и съответно – на техните решения. Митохондриите са единствената част на човешката клетка (освен ядрото), която притежава собствена ДНК. Тази митохондриална ДНК е много по-уязвима за мутации от ДНК в ядрото на клетката и поради това митохондриите често се повреждат, което води до увреждане и смърт на клетките. Учените от проекта SENS твърдят, че това е поправимо и че за щастие по-голямата част от работата вече е свършена от природата. В митохондриите има около хиляда различни протеина, но почти всички от тях се кодират

от гени, намиращи се в ядрото на клетката. Всички тези протеини се синтезират извън митохондриите и се доставят в тях с помощта на един транспортен комплекс, наречен TIM/TOM. TIM/TOM доставя в митохондриите всеки протеин, който притежава „пътна карта“ – сигнал за транспортиране към митохондриите. Пътната карта е кодирана в самата структура на протеина. Собствената ДНК на митохондриите кодира само 13 протеина. Те са важни за работата на митохондриите, но поради неустойчивостта на митохондриалната ДНК, най-често се повреждат. Идеята на проекта SENS е проста: да се направят чрез генно инженерство копия на тези 13 гена, да се внедрят в ядрото на клетката като продукти на тези гени трябва да имат „пътни карти“ за превоз от TIM/TOM комплекса в митохондриите. Тогава, в случай на повреда на някой от 13-те митохондриални гена, митохондриите ще започнат да получават липсващия протеин отвън, от клетката. И понеже хромозомните копия ще са много по-защитени от мутации от митохондриалните, можем да очакваме, че те ще работят много по-дълго от тях, а това ще увеличи и продължителността на живота ни.

Други екипи изследователи работят с дрожди (полезни едноклетъчни, които участват във ферментациите при получаването на хляб, бира и много други). Те са първите, които подсказват на учените за съществуването на т.нар. ген „антисстарост“. Номенклатурното му име е *sil2*, а скоро след откриването му бе описан и аналогът при бозайници – *SIRT1*. Той кодира протеин, наречен сиртуин.

Сиртуинът участва в механи-

змите на поправка на увредена ДНК, както и в метаболизма на мазнините (посредством специални клетки – адипоцити). Оказва се, че свръхпроизводителността на *SIRT1* (означава, че се образува повече протеин, кодиран от този ген) прави от опитните мишки силни и здрави организми с по-голяма от обикновената продължителност на живота (над 4 години). Един от приматите, използван при подобен експеримент и получавал и нискокалорична диета, е умрял на 41 години, което е еквивалентно на 123 човешки години. Веднага изследователите съсредоточават усилията си върху възможностите за външно повлияване на производителността на този ген. Така според тях би се осигурила впечатляваща продължителност на човешкия живот. Те започват да тестват десетки хиляди субстанции с цел да активират генната изява. При опити с

клас съединения, наречени полифеноли, резултатите са доста обещаващи. Полифенолът ресвератрол, който е нормална съставка на червеното вино, се оказва идеалният провокатор на дълголетието на клетките.

Авторите на проекта SENS са подготвили стратегии и за други проблеми, свързани със стареенето – неутрализирането на токсичните активни кислородни форми (свободни радикали), преработката на отпадъците, които се складира извън клетките и др. Според тях, в рамките на няколко десетилетия е постижимо човешкият живот да достигне 1000 и дори 2000 години, а смъртта да настъпва предимно в резултат на нещастни случаи.

Освен множеството етични и философски проблеми, които би повдигнало такова драстично увеличаване продължителността на живота, има и учени, които смятат, че това ще доведе до множество проблеми. Напълно възможно е удължаването на човешкия живот да не е свързан с удължаване на продуктивната възраст. Това би довело до повече

депресивни състояния, скука и самота. Може би репродуктивното време също ще бъде отложено например за след 50-годишна възраст. Тогава обаче рискът за поява на увредено поколение ще е твърде висок, което наред с очакваната пренаселеност на Земята би създавало условия за възникването и разпространението на нови, непознати за днешната медицина заболявания.

Едновременно с изявленията на де Грей, към проблема взема отношение и неговият опонент Джей Олшански, професор от университета Илинойс, Чикаго. «Кое е общото между всички древни рателители за физическо безсмъртие? – пита Олшански. – Всички те са мъртви. Съблазната за безсмъртие без съмнение ще просъществува по-дълго от своите поддръжници».

Философските и религиозни проблеми, които поставя безсмъртието са не по-малко интригуващи от научните. Ще бъде ли интересен на хората толкова дълъг живот? А какво ще стане с прерогативите на Бога, няма ли да посетим на Неговото право? – биха запитали религиозно настроените скептици. Де Грей изглежда има готови отговори и за тях: «Още от времената, когато сме изобретили огъня и колелото, ние постоянно сме демонстрирали и способността, и желанието си да променяме нещата, които не ни харесват... Променяйки нашия свят, играейки си на Бог, ние просто реализираме още един начин, по който Бог ни сътворява по свой образ и подобие».

И все пак, въпросите – философски, религиозни, социални – остават... За всички ли ще е постижимо безсмъртието, или само за избран елит, и ако е така, няма ли да доведе това до най-страшната социална пропаст в историята на човечеството? Ще оцелеят ли религиите в този им вариант, ако го няма страха от възмездие след смъртта и страшния съд? Кое ще ни накара да направим нещо днес и сега, ако имаме цяла вечност за постигането му? Ще отмре ли откривателският дух в човека, наслаждаващ се на безсмъртието си, вписвайки се в профила на „консуматора“? Няма ли да застием в един свят без развитие, самообожествил се без време и загубил посоката на пътя си?...

Доц. д-р Атанас Бучков навърши 60 години

Да бъдеш – означава да бъдеш за другия и чрез него – за себе си

– Доц. Бучков, имате близо 4 десетилетия в системата на висшето образование, преподавали сте в 4 университета, издали сте 4 книги. Обръщайки се назад, какво виждате зад тази система „4x4“?

– Един нормален човешки живот. Биографичната формула „4x4“ не означава нищо друго освен началото на края. Започваш да се ослушваш „За кого бие камбаната“. Всеки юбилей е празнично-скръбна дата. Доброто на скръбното е, че пречиства и смирява.

– Спомняте ли си като дете какъв мечтаехте да станете и доколко мечтата ви е намерила покритие?

– Извинявай, но въпросът ти е повече от старомоден. Приемам го, обаче, защото ми отива. В детството аз и връстниците ми живеехме с игрите и библиотеката „Приключения и научна фантастика“. Мечтите дойдоха чрез литературата през юношеството. Тъкмо тогава литературата е най-добродетелно отворена към нас. Познавам това биографично като юноша и като родител, а в зачатъчна степен – вече и като дядо. Как изглежда това, ли? В подобна възраст дъщеря ми, прочитайки по списъка „за лятото“ Димитър Талев, изпитателно ме попита – „А ти можеш ли да бъдеш като Райко Вардарски?“. Какво съм смутолевил днес не помня. (Споделял съм го единствено с Владо Янев, който чат-пат ми го припомня с добронамерена ирония.) Признавам, че съм радостен, защото, след като водих петгодишната си внучка на „Малкия принц“, тя

Доц. д-р Атанас Бучков

попитала баба си: „А дядо от коя планета е дошъл?“. Та за „покритието на мечтите“ – щом съм навъртял „4x4“, значи мечтата е станала избор, а изборът – поприще.

– Знаете ли, че сте един от преподавателите, чието име се използва вместо преподаваната от тях дисциплина. Когато имат изпит при вас, някои студенти не казват имам изпит по литературознание, а „предстои ми Бучков“. Как приемате това?

– Приемам го озадачаващо, ако наистина е така. Защото човек предстои преди всичко пред себе си. И всеки изпит е просто поредната среща със себе си във времето на следване.

– През годините натрупахте и сериозен управленски опит – ръководител на Катедрата по българска литература и теория на литературата, директор на Филиала на Пловдивския университет в Смолян. Какви са най-важните проблеми и приоритети на висшето ни образование?

– Ох, за управленския ми опит не ми се отваря дума. Излязох доста уморен от него. Виж, има хора „властитутки“, както ги нарече Радой Ралин. При мен стана случайно, но наистина успях да усетя „проблемите и приоритетите“. Тежи това деградиране на смисъла като оцеляване. Сигурно прагматизмът трябва да бъде приоритетен. Но като човек, занимаващ се с литература, как да приема „приоритета“, след като литературата е нещо „самоцелно“, т.е. рожба на безкористието?! Не случайно наричат нашите науки още „морални науки“...

– След знаковите четворки какво да очакваме с индекса „5“?

– Още една книжка. И нещо далеч по-трудно – един „роман на възпитанието“, който с моята внучка съавторски пишем.

– Вашето пожелание към студентите и преподавателите от ПУ?

– Какво друго освен отговорност към професионалния избор и творческо дълголетие. На едните и на другите – по-високо смисъла, колеги!

Интервю на Тильо Тилев

И ДА БЪДЕШ, И ДА ИМАШ

Елена НИКОЛОВА

Когато преди една година доц. Бучков ни събра на прощално тържество, трудно намирах думите, които да изразят натрупаните впечатления и чувства през 9-те години съвместна работа с него (една година като заместник-директор и два мандата като директор на Филиала в Смолян). В очите на преподаватели и служители проблясваха сълзи. Тогава използвах една метафора, с която често си служеше доц. Бучков – семейство. Той наистина беше част от нашето академично семейство, живееше с проблемите на Филиала, беше приел неговата съдба като своя съдба. Както във всяко семейство, така и при

нас възникваха спорове и недоразумения, които обаче винаги бяха разрешавани в интерес на работата. Никога не вземаше решенията еднолично, а чрез „диалогичен консенсус“, както самият той се изразяваше. Има още една ключова дума, която характеризира и научните търсения, и личностната нагласа, и човешкото отношение, и административния подход на доц. Бучков – емпатия. Той се вълнуваше от проблемите на преподавателите, служителите и студентите, преценяваше всеки конкретен случай не като бездушен администратор, а от позицията на човешката етика и социална съпричастност. На предишното Коледно тържество полу-

чи шеговит приз „Социален чадър“ за „последователно провеждана социална политика и хуманитарна ГРИЖА спрямо подчинените“.

Периодът, в който доц. Бучков беше директор на Филиала, беше труден и напрегнат – период на финансово оцеляване и стабилизиране, укрепване и развитие на новите специалности, институционална и програмна акредитация на всички направления, провеждане на големи научни конференции със сериозен отзвук в академичните среди, създаване на международни връзки и академичен обмен с чужди университети... За всичко това доц. Бучков получи висока оценка от Академичния съвет

на Пловдивския университет. Но той получи и нещо по-важно – уважението и признателността на работещите във Филиала.

Ще завърша с една от любимите му „крилати фрази“, които изпъстряха академичните му слова – философската максима на Ерих Фром „Да имаш или да бъдеш“. При доц. Бучков такава дилема не съществува. Той беше и Е преди всичко Човек, имаше и ИМА любовта на хората. В този смисъл моето пожелание към юбилея е простичко – да продължи да БЪДЕ такъв, какъвто е, и да ИМА това, което с пари не се купува!

На многая лета!

„И професионален, животът си е живот – човешки единствен“

Юлия НИКОЛОВА

Започвам мемоарните си „залисии“ с тази мисъл, споделена от Наско Бучков в предговора към книгата му „Между писането и написаното“ (2003). Харесах я не само защото прескача границите на общоприетото статукво – „службата си е служба, личният живот си е мой“, а защото докосва максими, понятни само на донкихотстващите литературни рицари – професията е преди всичко живот и то „човешки единствен“.

Знам, че извличам фразата от нейния литературнотеоретичен контекст. И е трудно да спориш за значението ѝ със специалист, който познава добре съвременната научна мисъл. Знам, че е невъзможно с един замах да разкодираш смислите на текстове, в които си дават среща големите културолози, философи и литературни капацитети като Бахтин, Лиотар, Хабермас, Рорти, Дерида, Кант, Даниел Бел, Мишел Фуко, Ролан Барт и т.н. Но като човек и преподавател, обвързан повече с културата на патриархалните порядки от по-миналия век, ще се опитам именно от такава камбанария да огледам пътя, извървян от колегата Бучков. С една дума – ще се постарая да направя своя рефлексивен (или херменевтичен?) прочит на стореното от него.

Приветлив, но не особено разговорлив при първи срещи с непознати хора, Наско не влезе с гръм и трясък в катедрата ни. Но с всеки изминат ден той все по-настойчиво заковаваше вниманието ни с тихо изречените, но точни реплики и оценки. Помня, че преди доста години в Младежкия дом в Пловдив се провеждаше национална студентска конференция. Дойдоха представители от всички вузове. По време на заседанията един от софийските преподаватели с нелипсващо-самочувствие непрекъснато репликираше неопитните докладчици. Останалите членове на журито почтително мълчаха. Една от студентките с тема върху стихотворните диалози на Петко Славейков се опита да надникне в особеностите им. Това вбеси споменатия член на журито, който я прекъсна, казвайки че само Бахтин разбира

от диалогичност. Студентката преbledна и прибра листовете си от катедрата. През почивката любознателният млад асистент по теория на литературата от Пловдивския университет Атанас Бучков започна свенливо да разговаря с „капацитета“ върху Бахтин. Видях как другият все повече се свиваше и накрая млъкна. Срещнах го в София, той ме попита какво прави Бучков и му прати много

отбелязан и следният факт: „От Ростов на Дон се завърна ас. Атанас Бучков“.

Бучков направи чудесно изследване върху Бахтин, честитихме му с радост научната степен и му подарихме портрета на Бахтин с думите: „С Бахтин до амин“. Той и до сега стои над неговото бюро.

80-те години в Университета бяха изпълнени с какви ли не публични инициативи и мероприятия. Активни бяха и занятията по т. нар. гражданска отбрана. Бучков бе впрегнат там като отговорник за нашата специалност и само той си знае колко пъти е давал дежурства. Но най-конфузна бе историята, когато трябваше да събе-

нетни седенки и тръгвайки си към отдалечения от центъра на града дом, шеговито цитираше думите на Йовковия герой от „Другоселец“: „Не ща да знам никого! Аз живея в Портартър!“.

Срещите ми с Бучков ставаха все по-редки. Професионалните разговори секнаха. Макар че и досега, когато се срещнем, има какво да споделим за себе си и за семействата си. Виждах го все по-привързан към дома му. Той изцяло отдаде живота си на три любими жени, на които посвети и книгите си – „на светлата памет“ на майка си, „за която думите на благодарност никога не стигат“ (посвещение към „Литературнотеоретични фрагменти“, 1995), на съпругата си Мая и на дъщеря си Яна („Емилиян Станев и проблемът за кризата на авторството“, 1996). А сега вкъщи го очаква още едно русокосо слънчице – внучката...

Голямо е сърцето на Йовковия герой Торашко, който уж се опитва да живее далеч от всички, а пръв дръзва да защити другоселеца. Такова мисля е и сърцето на човека, който обича да цитира думите на Торашко. Същото казват неговите книги и статии. В тях винаги откривам интересни възгледи за литературата, за разноликите ѝ теоретични прочити, за конкретни (особено пловдивски) книги и творци. Не знам дали стоя зад имплицитния читател, или съм бам-башка рефлексивен читател, дали авторът го казва или аз интерпретирам текста по моему, но книгите на Бучков в повечето случаи ме въвлечат към чисто житейски, изстрадани и мъдри, по моему човешки, но заедно с това – единствени неповторими, негови и едновременно с това – мои, размисли:

Ако писането е начин да живееш, възможно ли е изведнъж да понесеш товара на въпроса – писал съм, но значи

24 май 1996 г. И в деня на празника – отново в спор върху литературата са доц. Пеню Пенев, доц. Юлия Николова и доц. Атанас Бучков

поздрави, но приятелство между тях не стана. В замяна на това – от този период (дори малко преди това) бе започнало голямото приятелство на Бучков с Михаил Бахтин. Желанието му да прочете и да види в оригинал нещо от любимия си изследовател бе толкова голямо, че при една от малкото определени командировки (съществуваше правилото, че българистите няма защо да ходят в чужбина, тъй като научната им област е свързана само с националната територия), която беше не кой знае къде, а в Ростов на Дон, Бучков замина. По някакво чудо тогава в Университета започна да се издава културно-информационен бюлетин. В неговия първи брой, на първа страница бе

ре членовете на катедрата за обучение (слушаха се лекции за бойните отровни вещества, слагаме противогизи и т.н.), но ние не отидохме и той бе наказан – бе спряно повишението му в старши асистент. Чувствахме се виновни. Но не само заради това обсаждахме кабинета му – една мъничка талашитова кутийка от преградения коридор на третия етаж. Там непрекъснато се говореше и спореше за литература. Идваха и студенти...

Годишите минаваха, семейните ангажменти на всички растяха. Наско работеше усилено, а и дъщеричката му, гледана от двама безкрайно ангажирани хора, имаше нужда от него. Той започна да избягва сладкодумните каби-

За „съществуването“ на Атанас Бучков – искреност и човечност към всичко

Запрян КОЗЛУДЖОВ

Съдбата ме срещна с Атанас Бучков доста преди началото на собственото ми университетско битие. С него ме запозна моят учител по български език и литература от механотехникума в град Пловдив – Георги Георгиев. През пролетта на далечната 1976 година Наско гостува в качеството си на млад литературен критик на водения от Геца литературен клуб „Приатели на книгата“. Тогава той представи пред нас дебютната стихосбирка на пловдивския поет Николай Заяков.

Спомням си, че не беше дописал до края текста на представянето и завърши рецензията си, говорейки импровизирано, но затова пък още по-живо и интригуващо. После Геца ме води един, два пъти на гости в редакцията на рекламнo-информационното седмично издание „Пловдив“, където Наско работеше като редактор, като същевременно осъществяваше доста активна критическа дейност в рамките на Дружеството на пловдивските писатели. Макар и епизодични, тези първи срещи формираха началните ми представи за Наско, за отношението му към литературата, за начина по който трябва да се пише

и говори за нея.

Същинското ми запознанство с него, което постепенно прерасна в едно дългогодишно приятелство, започна от есента на 1980 година, заедно с началото на собственото ми студентско битие. /Междувременно той беше спечелил асистентски конкурс по теория на литературата и от началото на 1978 година работеше като щатен преподавател в ПУ./ В продължение на два семестъра през учебната 1980-1981 година той водеше семинарите по *Увод в литературната теория* на студентите от специалността българска филология, сред които бях и аз. Още при първите ни срещи тогавашният

Доц. Запрян Козлуджов и доц. Атанас Бучков след промоцията на випуск 2008

старши асистент Бучков ме респектира не само с познанията и стриктността в работата си, но най-вече с човещината и коректността си. Той имаше усета да претегля много точно студентите, които проявяваха подчертан интерес към литературнотeоретичната проблематика, успяваше допълнително да мотивира този интерес, да го стимулира и целенасочено да го формира в определена посока. Вероятно Наско е „видял“ нещо в мене. Покани ме на разговор – и така започнаха срещите ни. Аз буквално поглъщах всичко, което той ми препоръчваше и даваше за четене, после го обсъждахме, имах му пълно доверие, той ми отвърщаше със същото, допаднах си като светоотношение и мисловни нагласи и така ... някак неусетно се поставиха основите на истинско приятелство, което продължава и до днес.

Под негово ръководство и с негова подкрепа още като студент направих две силни изяви в тогавашните републикански студентски научни сесии. Под негово ръководство защитих отлично дипломната си работа през 1984 година. Благодарение на огромната му помощ и подкрепа убедително спечелих в края на 1984 година аспирантски конкурс по теория на литературата в СУ.

След конкурса в СУ членовете на комисията ме попитаха на какво се

дължи успехът ми, и то при конкуренцията на повече от дузина възпитаници на самата Алма Матер. Аз им отговорих, че съм задължен на всичките си преподаватели от моя университет, но като теоретична подготовка и мисловна нагласа съм продукт изцяло и основно на Атанас Бучков. И когато им разказах, че в продължение на 4 години Наско абсолютно безкористно и всеотдайно беше отворил за мене не само дома си, библиотеката си, но и духа и сърцето си, мнозина от тях не можеха да проумеят тази негова ангажираност.

Но тъкмо този тип ангажираност определя същността и съществуването, или казано по Хайдегериански „съществуването“ на Атанас Бучков. Не познавам човек, който да се е обърнал към него за помощ и съдействие и да не е получил напълно всеотдайна и безкористна подкрепа и искрено човешко съпричастие.

И така „съществувайки“ съпричастно, отговорно, ангажирано, безкористно и всеотдайно във всичко, което прави в личен, семеен, колегиален и професионален план, Наско неусетно достигна до 60-тата си годишнина.

**Да си жив и здрав, Приятелю!
На добър час към следващи
юбилейни годишнини!**

**ЧЕСТИТ ПРАЗНИК
И НА МНОГАЯ ЛЕТА!**

„И професионален, животът си е ...“

➔ от стр. 10

ли, че съм живял. („Критически записи“, 1996, с.5).

„Човекът трябва да се опрe на доброто в себе си, иначе е загубен“ (ДСД, 119). Повече от това авторът не може. Ала тъкмо с това той може и трябва да бъде Автор... „Талантът е вяра във възвишеното у човека“. Наивна или не, без нея Авторът губи духовната си идентичност. („Емилиан Станев и проблемът за кризата на авторството“, 1996, с. 127).

И когато като всеки смъртен – литературоведът прави опит да се извиси над времето, опитът му остава закотвен в него. Мисълта за света ... е възможна като мисъл в света. Ала тъкмо това я прави разбираема. („Литературнотeоретични фрагменти“, 1995).

Ако животът ти е превалил билото и тръгва равноускорително надолу, идва момент, в който човек разбира, че „не просто хората умират“. И че записите, каквито и да са те, са „крайни“. Та така ме споходи отново мисълта за ръкописа – нещо като пристъп срещу крайността. Всъщност – нова записия. Но може ли човек да устои без подобни записии. („Критически записии“, 1996).

И накрая към новата ни човешка и колегиална „записия“:

Честит юбилей, Наско! От личен опит знам, че превалът на житейското било е път към още по-голяма професионална записия, защото филологът е обречен да бъде винаги „между писането и написаното“.

НОСТАЛГИЯ

по ножчето за острене на моливи

Живко ИВАНОВ

Човек не може да мъкне цялото минало със себе си, затова избира разни дребни късчета. И тъй като е въпрос на избор, най-често той не е нито така ярък, както ни се иска, нито тъй дълбокосмислен, както очакват другите от нас.

По повод Наско Бучков и неговите 60 години се сетих за ножчето, с което си остря моливите. Всяка книга има своя история, пък камо ли моето ножче да няма.

Беше едно такова време, когато нямаше политики, нямаше и политика, нямаше портокали и банани, освен за Коледа, нямаше и каквото друго ви дойде наум. Имаше, обаче, много време. Откъде ли се беше изсипало това много време във времена, които сега единодушно наричаме безвремие, не мога да кажа. И като си имахме много време без повод в славното Насково бунгало, където винаги имаше кафе и винаги имаше цигарки (пък било време на нямането), та ставаха едни приказки, където сега и със свещ няма да намериш. Къде ще видиш сега с часове разни хора да си говорят за Бахтин или за недостатъчността на някоя негова загадъчно издадена книга? И в това време влизат и излизат хора, разговорът се върти и скача към градската градина, към училището „Алеко Константинов“, към някоя въдица или водоем, към лектор по естетика, дето трябва да се намери на мига или пък към правенето на разписание, щото тогава сами си правихме разписанието и както пее Тодор Колев „Керанка я нямаше даже“. Между тези разговори си имахме и часове – повечето с упражнения, където знаехме повече за анжамбмана и клаузулата, отколкото за юлския пленум и решителните решения за издигане на поредното издигащо се нещо в нашия тогавашен живот.

Та в бунгалото, дето и сега го има, кафето си беше екстра, приказката още повече – само че аз непрекъснато бях в една завистлива и наежена нервност поради факта, че Наско Бучков имаше три-четири отлични ножчета за острене на моливи. То

не бяха ножчета като ножчета, а чудесии. Ама да не си помислите, че ще да са били някакви лъскави и с моторче машинки, купени от Корекоми или мъкнати от западните чужбини. Нищо подобно. Тези ножчета бяха с а м о р ъ ч н о направени от човек, който не се беше оставил само на хуманитаристиката да го крепи в живота, ами предвидливо беше завършил

един механотехникум, който пък не беше какъв да е механотехникум, ами пловдивският механотехникум. Това го пиша с половин уста, защото самият аз с наранена гордост трябва да признавам гурк, че редом с великия електротехникум (пловдивския естествено) съществуваше и механотехникум. Та взема Наско Бучков една ножовка от една машина за рязане на метал – една такава голяма и с къпави форми, която с електрика и хидравлика задвижва ножовката и реже какъвто метал ѝ падне отдолу. Ножовката е дълга към 80 см, яка и закалена, с една специфична синкава боя пръсната – чудо и приказ. Та взема се от нея и се отрязва едно парче, обработка се така, че да се получи едно като дръжка и едно като острие и те ти булка съвършен уред за острене

не на моливи.

Знаех си тогава, че ако му се бях помолил, сигурно щеше да ми даде едната, но нали ви казвам, от електротехническа гордост не съм отварял уста на просия. През това време правех безуспешни опити да си

одобряване един ден в бунгалото разбрах, че Ленинград е „напредя му“. И както си му е редно взе да си разчиства бунгалото: бюрото, лавицата с книги, чекмеджета, та дойде ред и на моливника, дето седяха ножчетата – „а бе, вземи едно ножче да имаш да си остриш моливите“, рече Наско, пък аз смотолевих, „е ми като няма да ти разрешат да ги носиш зад Полярния кръг, че да взема едно“.

Оттогава минаха бая години – появили се политики и политически убийства, времето уж се превърна от безвремие в пълновремие, но съвсем се разсипа и фрагментира като в зле поддържан харддиск. Народът, та и ние, взехме да търчим като улави от една задача към друга задача, от една диня минахме на по две и три дини под мишница, кафе бол, ама времето все не достига и не го е еня, че „времето е наше“.

Наско не замина същата година за Ленинград. Не било компютри, ами компоти. Замина на следващата (ако не ме лъже паметта).

Но ножчето не му го върнах. Не бях сигурен дали ще се сети да ми го подари тъй щедро следващия път.

Оттогава два-три пъти радикално съм си местил багажа и десетина пъти още по-радикално съм го реорганизирил (разбирай губил и изхвърлял), но ножчето си е на мястото в моливника. Стане ли дума за острене – ела и гледай.

Това малко и саморъчно чудо се плъзга по дървесината на молива като по масло, достига с фин замах до сърцевината на графита, леко я източва и моливът светва като копие, готово да се забие в тялото на дебелите листи бяла хартия. Само да има кой да пише. Това острие на молива, което Добромир Тонев обръщаше към челото на пишещия. Жест, който и ние сме правили, без да сме го изразили така красиво и поетично.

На снимката са Владимир Янев, Атанас Бучков, любимата му внучка Анастасия, дъщерята Яна Роуланд, Живко Иванов

направя такова ножче – същото и напълно такова ножче, но я ножовката не беше същата, я не я обработвах както трябва, я не можех да улуча с каква машина и какви приспособления точно се реже и сменя материала, я не го уйдурдисвах с остренето на самото острие. Пък и да си поискам такова ножче щеше да е като капитулация – как един електротехникумец ще се унижава пред един механотехникумец.

Гледах го аз това ножче, подсмърчах и си острих, разбира се, моливите, но после пак чинно си го връщах на мястото и издишах като пропаднала Геновева по ирониите на съдбата.

И най-сетне – дойде мигът на миговете. Владетелят на остриите острилки реши да ходи на лекторат и след дълги и увъртани процедури на кандидатстване и

МАЛКО РЕТРО И МНОГО „НА МНОГАЯ ЛЕТА“!

Владимир ЯНЕВ

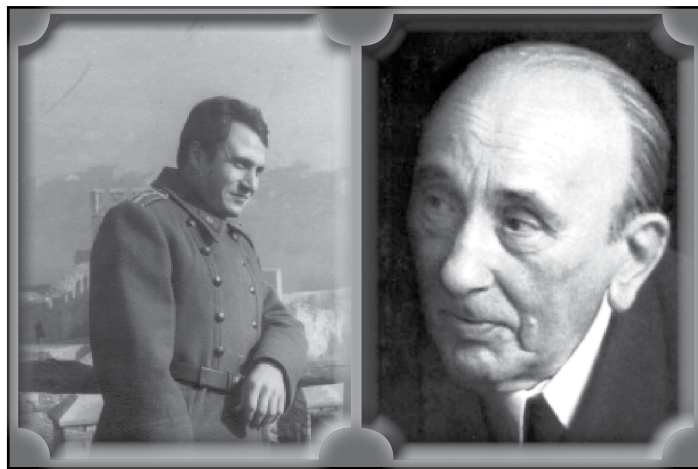
Тръгвахме от старото Асеновградско шосе, пресичахме бившия булевард „Георги Димитров“, някъде около „Иван Вазов“ вече бяхме набъбнали, но голямата група се оформяше на ъгъла между „Филип Македонски“ и днешната „Авксентий Велешки“. Там неизменно бяха Жоро Сакакушев и Наско Бучков. Къде? На мач, разбира се! Пешачка до „Девети септември“. И нямаше значение от кой отбор си – подкрепяш всичко пловдивско. Когато се играеха дербитата, сядахме един до друг – спартаклии, ботевисти, локомотивци. Свършваха мачовете – загубилите провесили нос, спечелилите леко ги подгаврят и толкоз... А най-сладки бяха разговорите на връщане. Емоциите отшумели, оформят се групи по интереси. Нашата с Наско Бучков не беше от най-малките – литературата значеше нещо в ония времена. Помня как ми разправяше за приятелството си с Янаки Петров (царство ти небесно, поете!), как се палеше по една забравена днес поема „Но пасаран!“, помня и знаменитите му стихове от собствената му хумористична творба за бригадата в Доспат:

*И ни подгонва на вечеря
командирската потеря!*

„Така трябва да се пише, казваха ми съучениците – като Бучката! Пък на всичко отгоре той не е от гимназията, а от Механото!“ А спретнатият техникумаджия не само громеше социалните порядки, ами и противниците на волейболното поле. Голям отбор бяха заформили момчетата от оная махала, а Наско имаше една тупалка... Припомням му, а той казва да оставя тия минали-заминали, за да припомни как сме се възторгвали от току-що излезлия „Антихрист“. Оттогава ли тая любов към Емилиян Станев?

Пътищата ни се разделиха – Наско изневери на студената обработка на металите и пое по пътя на любимия му учител Георги Георгиев – Гецата. Учехме я българската филология – той в потресаващо далечното тогава Търново, аз в пловдивското предградие София. Той по-напред, аз по пътеката му. Беше вече стар кокал, когато се срещнахме като войници във Враца – уплаши ме! Загорял, брадясал, че и няколко псувни хвърли (кой

ли би повярвал?!), към тиловаците. Заминаха старите войници по поделенията си, аз наследих Насковите началници, а самият той беше разпределен в Търново. Там се и срещнахме след време – започнал беше асистентството си, аз още карам службата в Горна Оряховица. Беше се появила Мая, а когато поемаха към Пловдив, Наско ми даваше ключа от квартирата си. Колко книги от библиотеката му изчетох тогава...

Дали школьникът Атанас Бучков очаква срещата си с Бахтин

И що листове изписах на спокойствие, далече от казармения бит... Благодаря, Наско!

Та така си продължи животът, на който днес се чудим какво му е станало – вървя добре до лани, както е отбелязал Петър Манолов. Остаряхме... Много мога да разправам за Насковото преместване от Търново в родния му град, за работата в бюлетинчето „Пловдив“, където излизаха първите му синтетични рецензии, за утвърждаването му като млад асистент и литературен критик. Това последното направи името му толкова известно, че когато казали на една сервитюрка от „Кристал“, че аз пиша рецензии, тя започна да се обръща към мене на Бучков. Наско не посещаваше бохемското сборище, а за милото Васе само това име значеше нещо. Така и не разбра, че съм друг. Тодор Чонов много се кефеше на обръщението й – „Кажете, Бучков?“. И казваше поетът: „Какво сега: Бучков пие, Янев плаща!“

Но достатъчно с масалите. Нека приведа писаното в пътеводителю ми из пловдивската литература:

Възпитаник на пловдивския

Техникум по механотехника, доцент Атанас Бучков (1949) завършва Великотърновския университет „Кирил и Методий“, там започва и кариерата си като асистент. При завръщането си в родния град днешният ръководител на катедрата по българска литература и теория на литературата (бил е и три години лектор в Санкт-Петербургския университет) проявява критическа активност – автор е на рецензии

и обзори за творчеството на съвременните пловдивски писатели. В тях е видимо влечението му към теоретично осмисляне на явленията, принципно обвързани с изискването за хуманстична ангажираност на художествените послания. Книгите „Литературнотеоретични фрагменти“ (1994, II допълнено издание – 1995) и „Емилиян Станев и проблемът за кризата на авторството“ (1996) го представят като задълбочен научен изследовател.

По-близо до съвременните проявления на българската литература са „Критически записи от вчера и от днес“ (1996) и „Между писането и написаното“ (2003). Тук има рецензии и аналитични статии, които са сред образците на жанра в съвременната българска критика. Това се дължи на синтеза между теоретичната възискателност и емоционалното отреагиране спрямо художественото. Атанас Бучков има специални заслуги за представянето и усвояването у нас на големия литературовед Михаил Бахтин.

За това „хладно“ представяне виня жанра, а тук ще кажа, че участието на Атанас Бучков е свър-

зана с неговата литературоведска всеотдайност. Убеден съм, че тя е свързана с любимия му Бахтин. Едва ли самотникът от Саранск има такъв горещ поклонник и тълкувател от преподавателя в пловдивската филология. И едва ли има по-подходящ пример за нравственото въздействие на литературознанието върху човешкото поведение от Атанас Бучков. За него отговорността, човечността, научната коректност и почтеност, колегиалността не са празни думи, както смятат жадните за облаги. Рядко и вълнуващо е, когато естетика и етика са обвързани в действен поведенчески акт. Затова могат да се посочат множество примери от университетския живот на доцент Бучков, но аз няма да забравя как той отказа на предложението на Общото събрание да влезе във факултетното ръководство, докато е в сила нелепият закон, носещ едно отдавна забравено име на депутатстващ негодник. Ала нека не изпадаме в патетика, защото няма да забравя и как Наско обра парсата на непослушната ни катедра, която не ходеше на занятия по гражданска отбрана, та повишаването му в длъжност беше отложено с една година. Нали отговаряше за нас, милият... Времена!

Ей, ама много време е минало наистина. Достатъчно, за да превърне пъргавия волейболист в дядо, да вапца в бяло редеещата коса, да върти разни номера с кръвното... Но безсилно да прекърши страстта към литературата, да промени принципите и началата, на които остава верен ученият и преподавателят Атанас Бучков. Вярвам, че във високата зрелост на своя творчески живот той ще даде най-значителното от себе си, че ще представи огромните си натрупвания през годините в ценни литературоведски трудове. Бих искал да видя и том с избрано от книгите и публикацииите му – те казват на днешните литературни теоретици и тълкуватели много важни неща. Затова: „На многая лета, доцент Бучков! Здраве и само здраве, Наско! Останалото го имаш в изобилие!“

Нови перспективи за развитие на сътрудничеството между ПУ и ОИЯИ

Доц. д-р Ваньо ЧОЛАКОВ
катедра „Атомна физика“

В Обединения институт за ядрени изследвания (ОИЯИ, гр. Дубна, Русия) е направено предложение за създаване на съвременен свръхпроводящ колайдер на тежки йони (Nuclotron-based Ion Collider Facility (NICA)). Основната цел на проекта NICA е провеждането в близките пет-седем години на експерименти за изследване силното взаимодействие в горещата и плътна кварк-глюонна материя.

В края на 2008 г. бе подписан протокол за сътрудничество между ПУ и ОИЯИ по това перспективно направление (научен ръководител на проекта от страна на университета е доц. д-р Ваньо Чолаков от катедра „Атомна физика“).

В резултат на реализацията на проекта NICA ще бъде създаден комплекс ускорители, обезпечаващи челно сблъскване на широк набор от ядра – от протона до урана. Енергията на сблъскване 1 – 4.5 GeV/nucleon е избрана в областта на формиране на максимално възможна плътност на барионната материя. При тези енергии е възможно експериментално да се изследва поведението на адронната материя в екстремални условия, което дава възможност да се изучат нейните фундаментални свойства като конфайнмента, образуването на адроните, произхода на спина, а така също и да се получи нова информация за процесите на възникване и еволюция на Вселената.

За провеждане на планува-

ните експерименти ще бъдат разработени и построени два детектора: многоцелеви детектор MPD за изследване на физиката на тежките йони и детектор за изследване физиката на спина SPD.

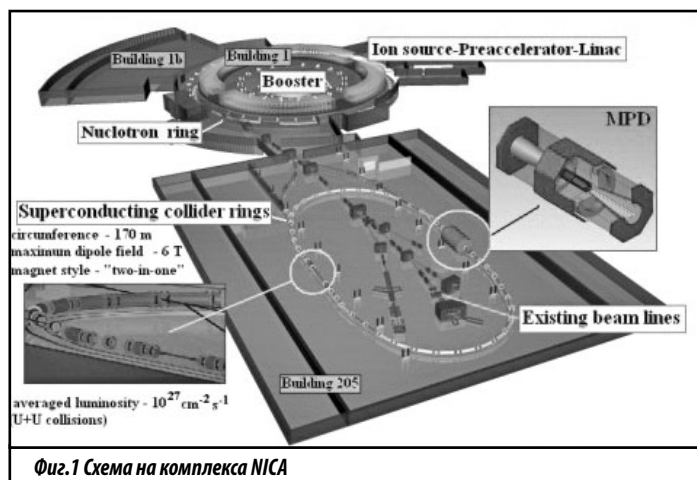
На ускорените снопове от частици на NICA се планира реализирането на високо конкурентни програми и иновационни проекти в областта на радиобиологичните изследвания, радиотерапията (основно въглеродната, като най-ефективна и перспективна), трансмутацията на ядрените отпадъци и редица други приложни области.

Ускорителният комплекс NICA /фиг.1/ ще се състои от следните основни елементи:

1. Инжектор на тежки йони, състоящ се от:

- източник от електронно-струнен вид /ESIS/, който ще произвежда йони U^{32+} с интензитет 2.109 частици за импулс дължина 6.3 μs с честота до 50 Hz;

- линеен ускорител с висо-

Фиг.1 Схема на комплекса NICA

кочествотна квадруполна фокусировка, предназначен за ускоряване на йони до енергии 6.2 MeV/nucleon с ефективност 80%.

2. Бустерен синхротрон с периметър 215 m. Максималната енергия на ускорение на йоните на $238U^{32+}$ ще бъде 440 MeV/nucleon.

3. Нуклотрон – свръхпроводящ синхротрон с периметър 250 m, обезпечаващ ускоряване на йоните $238U^{92+}$ до енергии от 1 до 4.5 GeV/nucleon.

4. Колайдер – два натрупващи пръстена с периметър 255 m. Максималната стойност на свръхпроводящите диполни магнити се очаква да бъде от порядъка на 5 T.

С успешната реализация на проекта NICA ще се обнови и

актуализира експерименталната база на ОИЯИ в областта на физиката на високите енергии. Той е необходим за запазването на ОИЯИ като крупен действащ и съвременен научен център. Колайдерът NICA ще се превърне в основна научно-технологична база за Русия и страните членки на ОИЯИ, подобно на Големия адронен колайдер (LHC) за страните от Европейския съюз. Проектната стойност на NICA се оценява на 150 милиона евро.

България, като член на ОИЯИ, също ще участва в строителството на NICA. Това дава възможност на ПУ, в лицето на природо-математическите факултети (съгласно подписания протокол), активно да се включи в различните етапи на реализиране на този мегапроект.

Глобалното затопляне и човешкият фактор

Станислава ЗДРАВКОВА

Какво представлява глобалното затопляне? Какъв е човешкият фактор в него и можем ли да вземем мерки, с които да повлияем на климата, за да избегнем екологична катастрофа? На тези и още много други въпроси по темата опитаха да си дадат отговор студентите по физика и техните преподаватели от ПУ „Паисий Хилендарски“.

Срещата се състоя на 7 февруари в кафе-аперитив „Натали“ в Пловдив и бе организирана от Милена Агопян,

НИМХ към БАН, и Стефан Николов, преподавател в нашия университет. През миналата година и двамата бяха финалисти в националния конкурс за научна комуникация „Лаборатория за слава FameLab“, чието ново издание в Пловдив ще се проведе на 11 април (повече подробности за конкурса очаквайте в някой от следващите броеве).

Срещата откри Богдана Богданова от Енергийна агенция – Пловдив. Разисквани бяха въпросите за драстичните изменения в климата, за пред-

виждания от многоучени Апокалипсис, въпросът за парниковия ефект и до каква степен можем да говорим за такова явление. Сериозната заплаха идва от човека, който силно влияе на климата чрез индустриализацията, ръста на населението, автомобилите и др. Представени бяха много интересни схеми. Оказа се, че за производството на енергия се потребява ресурс, който ще се изчерпи след 50 години.

Не по-малко разискван проблем беше този за методите, които

учените използват, за да изследват измененията на климата и дали има политическа намеса в обработването и използването на данните при тези процеси? Гостите, сред които имаше и доста преподаватели от Пловдивския университет, зададоха въпроси или изразиха мнението си. Срещата се превърна в един приятен и полезен разговор на чаша кафе, имащ за цел да ни накара да се замислим за процесите в климата, на които ние волно или неволно влияем.

Студенти от музикалните специалности изнесоха концерти в четири града

Гл. ас. Илиана ЧЕРВЕНКОВА

Един мъдрец беше казал: „Светът ни връща онова, което ние му даваме“.

А може и дава само този, който твори и съзижда, който оставя трайна диря и частица от себе си чрез своите дела. Може и дава човек, който вражда своя талант, своето „Аз“ в името на изкуството и по-специално – музиката.

Това с еднаква сила се отнася за всички участници в Коледния концерт*, подготвен от студенти от специалностите „Педагогика на обучението по музика“ и „Джаз и поп-изпълнителско изкуство“

* Същият концерт беше изнесен в Пловдив, Димитровград, Пазарджик и излъчен на живо от студиото на Пловдивска обществена телевизия.

Студенти от класа по джаз и поп-пееие

при Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, които отправиха своя музикален благослов към гражданството на град Хисар. В зала „Тракия“ на

хотел „Хисар“ студентите от двете специалности изнесоха един прекрасен концерт и бяха горещо аплодирани от хисарската публика и общественост. Младите хора демонстрираха своите умения – те пяха и свиряха българска

народна музика, изпълниха с голямо вдъхновение песни от различни жанрове и стилове на популярната музика. Сред изявените участници бяха студенти от класа по джаз и поп-пееие на Мая Бошева и от класовете по народно пееие на Силвия Ненкова и Вичка Николова.

Коледният концерт се превърна в един своеобразен триумф на българската духовност и култура. Сред гостите от Община Хисар бяха заместник-кметът инж. Пенка Ганева и главният експерт на отдел „Култура“ Иванка Богунска, които изказаха своите най-искрени благодарности на участниците, към които беше отправена покана за бъдещи концертни изяви в града.

Литературен конкурс

Вестник „Пловдивски университет“ обявява конкурс за:
ПОЕЗИЯ – до пет стихотворения;

ПРОЗА – до три разказа. За всеки от двата раздела ще бъдат раздадени съответно по три парични награди.

В конкурса могат да участват всички студенти от Пловдивския университет, които не са по-възрастни от 35 години. Материалите трябва да бъдат напечатани в два екземпляра (на тях да са написани трите имена на студента, специалността и курса, е-теїл, както и телефон, ако желаете).

Крайнният срок за получаване на творбите е 30 април 2009 година на адрес: Пловдив, 4000, ул. „Цар Асен“ №24, в. „Пловдивски университет“ или направо в редакцията (първата барака в южния двор на ректората), всеки работен ден от 10 до 14 часа. Отчитането на резултатите ще бъде около 24 май 2009 г.

Наградените и някои от непремираните творби, направили добро впечатление на журито, ще бъдат отпечатани на страниците на вестника.

200 години от рождението на Николай Василиевич Гогол

Вестник „Пловдивски университет“ и Катедра „Руска филология“ обявяват КОНКУРС за написване на ЕСЕ за ГОГОЛ и/или НЕГОВОТО ТВОРЧЕСТВО. Срок за предаване на есета – до 1 април 2009 г. в редакцията на вестника или в кабинет №1 на Катедра „Руска филология“. Текстът трябва да е разпечатан и придружен от кратка справка с координатите на автора. Най-добрите три есета ще бъдат публикувани във вестника.

БЕЗПЛАТНИ БАЗИ ДАННИ

Информационен ден за предоставянето на свободен достъп до базата данни в електронните платформи PRO QUEST CENTRAL, Science Direct, ISI Web of Knowledge се проведе на 16 февруари в Пловдивския университет. Въпреки няколкократно променения час, накрая група ентузиаста, начело със заместник-ректора доц. д-р Димитър Мекеров и директора на Университетска библиотека г-жа Милка Янкова, дочакаха лекторите – Ориана Филипоне, Сабина Анева и Гийом Ривал. Националните лицензи за достъп до базите данни предоставят възможности за проследяване на най-новите научни открития и тенденции в различни области, сравняване на постиженията на българските учени с чуждестранните им колеги, както и за публикуване на техните трудове. Срокът на лицензите е от 1.01.2009 г. до 31.12.2011 г.

Ето и електронните адреси:

1. ISI Web of Knowledge

<http://isiknowledge.com>

2. Science Direct

<http://www.sciencedirect.com>

3. Scopus

<http://www.scopus.com/scopus/home.url>

4. Embase

<http://www.embase.com/>

5. Engineering Village

<http://www.engineeringvillage.com/controller/servlet/Controller>

6. ProQuest

<http://www.proquest.com/en-US/catalogs/databases/detail/proquestcentral.shtml>

ПОЧТИ 100 СТУДЕНТИ СИ ОСПОРВАХА

При рекорден брой на участниците победител е третокурсничка от БЕИ

Животът в Алма матер предлага събития от емоционален, състезателен и гносеологически ранг. Когато обаче трепетът, конкурентоспособността и знанията вървят ръка за ръка, не може да става дума за друго, освен за олимпиадата по българска морфология. Макар и вътрешноуниверситетска, с широките си познавателно-академични параметри тя се утвърди през годините като единствен по рода си национален форум.

Вероятно повечето хора, които не са свързани с притегателната сила на нашия език и с академичния поглед към овладяването му, няма да осмислят обширните ни говорения по темата, но тези, които поне за миг са се замисляли над факта, че са филолози, няма да останат безразлични. Защото събитие от олимпийско равнище не може да бъде незабелязано. И несподелено.

Традицията предполага в първите дни на новата година третокурсниците от филологическите специалности (с подчертан българистичен профил) да премерят сили на обширното поле на морфологията, а шпагите – предварително натрупаните знания, да блеснат в абсолютната интензивност на дуела. В продължение на десет години олимпиадата е неизменен факт в академичния живот на ПУ „Паисий Хилендарски“. Традицията не подмина и 2009 година. Единадесетото издание на състезанието се проведе на 10 януари. Филологическата 10-та аудитория едва побра желаещите да се проявят в амбициозната кауза.

„Рекорден брой участници“, коментираха членовете на олимпийската комисия начело с основоположника на традицията, пламенния организатор, доц. д-р Красимира Чакъррова.

Усещането за аудитория, от която лъхат трепет и амбиция, и десетки млади хора, обединени от една идея, биха впечатлили всеки страничен наблюдател, но само онзи, който е

прекарал часове над езиковите абстракции, е способен да почувства атмосферата. Може би това е причината, която години наред кара организаторите на събитието да подклаждат желанието на младите филолози за високи научни изяви. „Предизвикателство към мен самата“, сподели Ирина

ват: проф. д-р Иван Куцаров, доц. д-р Красимира Чакъррова, гл. ас. д-р Константин Куцаров и гл. ас. Мария Павлова.

Церемонията бе открита от доц. Чакъррова, която обобщил по красноречив начин впечатленията на научната комисия от представянето на тазгодишните олимпийци: „Забележителни резултати!“ и обяви имената на класиралите се в призовата тройка участници, както и на студентите, отличени с поощрителни премии.

Отново в духа на тради-

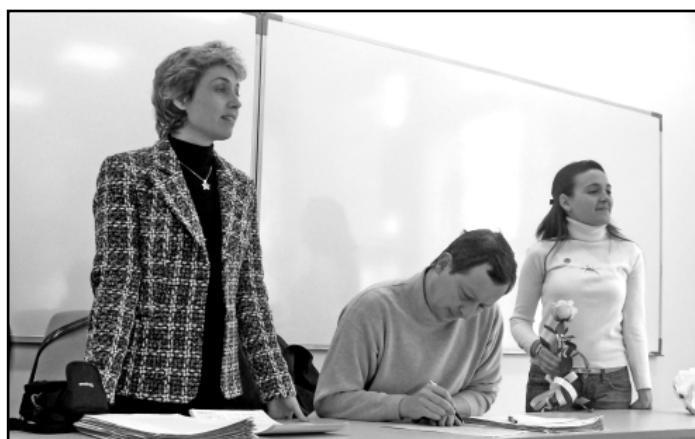

Мъдрата сова бе отредена за Ирина Атанасова

(БЕИЕ) и Лина Стоянова (БЕАЕ).

Най-добре представилите се участници в морфологичната надпревара бяха наградени с почетни дипломи и парични премии. Представители на Лингвистичния клуб „Проф. Борис Симеонов“ пък им връчиха сборници с докладите от традиционната Национална научна конференция за студенти и докторанти, провеждана ежегодно в Пловдив, както и специализирани лингвистични монографии. Накрая, за радост на всички присъстващи, доц. Красимира Чакъррова, гл. ас. д-р Константин Куцаров и гл. ас. Мария Павлова обявиха имената и на онези участници, които останаха извън призовата класация, но заради спечеления висок брой състезателни точки заслужено получиха оценка Отличен или Много добър по дисциплината Морфология на съвременния български език.

Може би едното говорене за олимпийското събитие не е достатъчно за тези, които все още не са влезли в облагораждащата битка с морфемите. Имате време, колеги – за пореден път се влейте в явлението със собствена осанка, българския език, чиито животворни сокове са морфологични.

Доц. д-р Красимира Чакъррова обявява призьорите в олимпиадата. До нея са д-р Константин Куцаров и Десислава Крушарова.

Атанасова, тазгодишният носител на титлата „Морфолог на годината“.

На 16. 01. 2009г. се проведе официалната церемония по обявяването на победителите в интелектуалната надпревара.

Събитието се състоя в 7-ма аудитория, която с пастелните си цветове сякаш още повече приканваше трепетните олимпийци да заемат местата си. След кратко време тя направо се „възпламени“ от всеобщото възпение. Кое би възпрепятствало това, когато тук искрите бяха не какво да е, а любовта към българската морфология и към хората, които я препода-

цията морфологът на 2008 г. Десислава Крушарова от БЕРЕ връчи (задочно) на лауреатката Ирина Атанасова от БЕИ морфологичната „купа“ (във формата на мъдра сова) и книгата на изтъкнатия лингвист Петър Пашов „Българска граматика“. Второто място в езиковата надпревара зае Лора Костова (БЕИ), а само с няколко точки разлика след нея остана Стиляна Хаджийска от БФ. С поощрения бяха отличени студентите Весела Благоева (БЕАЕ), Даниела Ангелова (БЕАЕ), Яна Инджова (СФ), Христина Василева (БЕИЕ), Яна Тодорова (БФ), Гергана Петкова

ТИТЛАТА „МОРФОЛОГ НА ГОДИНАТА“

Топлиста на най-сериозните препятствия

За пореден път членната форма се оказва високо препятствие, и то в различните синтактични позиции на мъжкородовите съществителни, където те трябва да получат пълна или кратка членна форма. След демонстративната частица *ето* съществителното от м. род винаги получава кратка членна форма, срв.: *Ето писателя, чието творчество анализирахме*. В този структурен тип сгрехиха много от студентите, поставяйки члена в пълния му вариант.

Удвояването на обекта в българския език (местоименната реприза) също създаде граматични трудности. В изречение от вида – *Студента го изпитваха дълго, студента е със синтактичната роля на допълнение, което изисква употребата на кратка членна форма*. Това се проверява лесно, след като заместим *студента* с *него* – *Него го изпитваха дълго*. *Него* и *го* са дългата и кратката винителна форма на личното местоимение *той*. Както е известно, личните местоимения в съвременния български език функционират като суплетивни форми и в този смисъл дори категорията падеж, реликтова при тях, не е морфологична, а лексикално-граматична. Това означава, че всяка от тези форми има собствено лексикално значение.

Когато съществителното име е сказуемо определение на подлога и е употребено след екзистенциален глагол – *съм, представлява, се оказва* и др., то също трябва да бъде членувано с пълнен член. Така например в изречението *Мнението на експерта представлява най-важният аргумент в полза на нашата теза, прилагателното най-важният, което пояснява съществителното*

В този текст представяме някои от задачите, включени в олимпиадата по морфология на съвременния български език. Тези задачи имат важно практическо значение. Доста от кандидат-олимпийците сгрехиха в работата си по тях. Наблюденията и анализът ни имат една-единствена цел – да спомогнат за компенсиране на неусвоени правила в морфологичната система на езика.

аргумент, задължително се членува с пълнен член.

Подвеждащи се оказаха и случаите, където съществителното заема позиция след пасивна вербална конструкция с частица *се*, срв.: *Очертава се силуетът на героя*. Тук *силуетът* не е реален вършител на действието, но е в ролята на граматически субект, следователно изискването е да бъде употребена пълната членна форма. Рискът да се сгрехи произтича от неправилното заместване на членуваното съществително с въпросителна дума. В повечето случаи се казва *Какво да се очертае, Що да се очертае*, което води до граматическа грешка. Най-резултатната проверка се постига, след като съществителното, изискващо членна морфема, бъде заместено с личното местоимение *той* – срв.: *Той да се очертае, Очертава се той*. Тук вече напълно става ясна субектната роля на името и задължителното му членуване с пълнен член.

Сериозни затруднения се получават и когато членуваното съществително е компонент от състава на обособено приложение – *Всеки читател очаква настъпването на кулминацията – най-екзотичния момент в произведението*. Конкретно в този вариант степенуваното прилагателно *най-екзотичния*, което се съгласува с поясняваното съществително, се изписва с кратка членна форма, тъй като то конкретизира кулминацията, срв.: *Всеки читател очаква настъпването на най-екзотичния момент*

в произведението – кулминацията. Обикновено грешката настъпва, след като се задава въпросът *Кой момент?*

И олимпийската задача за определяне на морфемната структура доказва, че за да се познава добре езиковата система, е необходимо усвояването на синхронни и диахронни състояния в нея. Грешки се допуснаха в морфемната сегментация на думи от различни класове. Така например при анализа на структурата на деепричастието (срв. *пишейки*) се получиха двойки тълкувания: една част от младите филолози отделиха със самостоятелен статут морфемата *-е*, другите я причислиха към форманта *-йки*, съединявайки ги в морфемен комплекс *-ейки*. Деепричастието е неизменяема форма и изпълнява ролята на глаголно наречие. Морфемата *-е* представлява тематичният суфикс на *имперфектната основа* (основата в т. нар. *минало несвършено време*) – *пиш-е-х*. Като се вземе под внимание фактът, че тази морфема има самостоятелен статут в структурата на глаголната форма за имперфект, става ясно защо е необходимо в морфемната сегментация на деепричастието тя да бъде отделена от суфикса *-йки*.

Трудности предизвика и тематичната морфема *-и* в структурата на членуваните прилагателни имена от мъжки род, единствено число – срв.: *добрият*. Тази морфема е пряк наследник на стб. *ы*, а *и* е резултат от фонетичното изменение на *ы*, настъпило в системата на

българския език (с изключение ситуацията в някои диалекти, където има остатъци от *ы*). Тематичната морфема *-и* не притежава лексикална семантика, а функционира със своето структурно съдържание.

Че думите могат да бъдат ловки и да се „изплъзват“, разбрахме от задачата за образуване на производни думи. В някои случаи се стигна до създаване не на нови думи, а на словоформи, което даде сигнал за неусвоен критерий в разграничаването на дума и словоформа, а в други на деривацията (словообразуването) бяха приписани „уltraфункционални“ възможности. Така от *народен* производни се оказаха *народно, изнароден, родов, родина, изнародностен*; от *две* – *двете*, от *книжовен* – *книжнина*; от *сгъстен* – *гъст, сгъстяващ*, от *протестирам* – *напротестиран, протестант, тестван, тествен, изпротестиращ*. Грешките в областта на словообразуването могат да бъдат избегнати, ако се познава по-задълбочено морфемният фонд на езика и се прави ясна разлика между свойствата на лексикалните (словообразователните) и граматичните (формообразователните) форманти. По този начин няма да се стига до смесване на дума и словоформа, а чрез словообразователните морфемни – представки и наставки, създаването на производни думи ще бъде резултатен словотворчески процес.

Блока подготви екип на Лингвистичния клуб „Проф. Борис Симеонов“:

Десислава Димитрова,
Десислава Крушарова,
Тенчо Дерекювлиев

Исторически симптоми в модерната

Д-р Симеон КАЦАРОВ

Когато се погледне към модерната геополитическа картина, хората, не безпристрастни към историята, още на пръв поглед ги впечатляват някои аспекти, които ги изкушават да направят, ако не прогнози, то поне да се

опитат да опишат „симптомите“ на болестта, опирайки се на историческите си познания. Авторът на тези редове също ще направи опит да посочи тези „исторически симптоми“, като се спре на най-важните геополитически пунктове – САЩ, Европа, Русия, Китай...

Когато се говори за тази световна сила, много често в публицистиката или в обикновените разговори се използва понятието „модерна империя“. Самите американци (особено от политическата им класа) всячески се стремят да избягат от това понятие. Най-точни в това отношение са думите на С. Талбът (част от администрацията на Клинтън), който намира представата за САЩ като за империя „гротескна, причудлива и смехотворна в зависимост от това в какво настроение съм“. Въпреки всичко обаче в битието на тази държава намираме множество симптоми на „имперската болест“.

Тук най-добре би било да се обърнем към друг „заболял“ от тази болест – Рим. Съществуването на Римската империя е свързано с формирането на една „всеобхватна еднополюсност“ в Средиземноморския свят. Римляните с техните език, парична единица, култура, градоустройство, дори със самото си гражданство са полюсът, към който се стремят околните „варвари“ и същевременно най-много мразят. В САЩ се намира модерната модификация на тази „всеобхватна еднополюсност“.

Глобализацията и разширяването на свободния пазар е един от изначалните постулати на американската политика. Доказателствата могат да се открият както в доктрината „Монро“ (1823 г.), която цели да ограничи влиянието в Америките на стремящите се към монополни права европейски държави, така и в политиката на „Отворени врати“ в Китай, за която настоява САЩ във втората половина на XIX в., а най-вече във философията на доминираните от САЩ съвременни организации: НАФТА, СТО, МВФ, Световната банка.

Друга подобна модификация е налагането на „**представителната демокрация**“. Държавнически модел, неизмислен от САЩ, но приложен за първи път в най-пълна степен от него в края на

Съединени американски щати

XVIII в. Този модел се разпространява с най-голяма усърдност от модерните американски политици и който благодарение на тази усърдност се превръща в безконкурентен и „най-желан“ в съвременния свят. Това явление се наблюдава в Европа по време на Наполеоновата епоха (началото на XIX в.). На върха на щикове на френските войски стои лозунгът „Мир на колибите, война на дворците“ и където стъпят, те премахват робството и крепостното право, въвеждат принципи на свобода, равенство, братство, националната идея обхваща всички народи, въобще започват да моделират напредничавата и либерална Европа. В един момент освободените от старите оковинарски осъзнават, че са използвани за осъществяване на идеята на Наполеон за Европейска империя с център Париж.

Започва обратната вълна, за да се стигне войските на руския самодържец Александър I и пруския юнкер Фридрих-Вилхелм III да маршируват триумфално по улиците на „революционната столица“. Настъпва периодът на Реакцията, който въпреки противоречивите оценки, може да се определи като застой (макар и 30-годишен) в историческото развитие на Стария континент.

Един от най-важните белези на империята е „**всеобхватната външна политика**“. Геополитическите планове на САЩ включват в пълна степен този вид дипломатия. Американските интереси се разпростират от Косово и Грузия, през Ирак и Сомалия

до Северна Корея и Антарктика. Началото на тази все повече разрастваща се „всеобхватност“ може да се потърси някъде към 1898 г. и победната Испано-американска война – след Пуерто Рико и полупротектората Куба политиките във Вашингтон решават, че като награда трябва да вземат и Филипините. Така САЩ излизат от рамките на континента и започват да навлизат в клуба на Големите. Чрез системата си от бази по линията Калифорния-Хавай-Мидуей-Гуам-Филипините те се озовават пред портите на Китай. Оттук насетне американската външна политика непрекъснато се разширява – участие

в Първата световна война, във Втората световна война, плана „Маршал“ и доктрината „Труман“ (1947), Корейската война (1950-53), Виетнамската война (1963-73),

Втората Иракска война (2003). САЩ силно укрепват своите позиции на велика сила през целия XX век, а в неговия край и настъпилия XXI век те останаха и единствена глобална свръхсила. В историята има един подобен момент на толкова разностранна външна политика (макар и не в такива размери), става дума за Викторианска Великобритания. В началото на XX век съотношението между населението на Обединеното кралство и колонии му е почти 1 към 8, а като територия положението е още впечатляващо – 1 към 94, въпреки това тази „метрополия-джудже“ успява да контролира 23% от световното население. Британия осъществява това чрез една изключително

чително прецизна стратегия, опираща се на силен флот, модерно въоръжени и мобилни военни единици и на система от местни владетели и чиновници, които буквално са купени от Лондон. Така в продължение на няколко десетилетия британският флаг се развява в Канада, Египет, Южна Африка и Австралия. След Първата световна война империята достига своето най-голямо териториално разширение с присъединяването на германските колонии и османските територии. Точно в този момент нещо в стратегията се пропуква – щетите от големия конфликт в Европа принуждават Великобритания да насочи вниманието си към вътрешните си проблеми; ресурсите, отделени за добре снаряжената армия и силния флот, се ограничават и те стават все по-мудни; „местните“ започват да се питат защо да делят с метрополията, а населението, виждайки слабостта, решава да се възползва. След известни лутания (опити за въоръжена намеса в Кипър и Кения през втората половина на 50-те години) британците решават да изберат друг формат на отношенията си с колонии – Commonwealth of Nations, в която членуват почти всички бивши британски колонии.

Културното влияние е може би сред най-очевидните симптоми на имперското. В тази посока е достатъчно само да се споменат – english language, Internet, McDonald's, Microsoft Windows, Hollywood, Law&Order и т.н. Историята „преминава“ множество подобни такива моменти, но като че ли френската културна хегемония, започваща в края на XVII и началото на XVIII, е последната от този тип. Началото е поставено с политическия разцвет на абсолютизма при Луи XIV (1643-1715 г.). Френският език и етикет стават символи на „цивилизованост“ в Европа. Към френския дворец и парк, от типа на Версай, се стремят всички европейски владетели. Издължената перука и панталоните

политическа картина на света

лоните до колената (по френски модел, разбира се) се появяват във Виена и Стокхолм, „кавалер“ влиза в обръщение. „Поетическото изкуство“ на Боало се следва като десетте Божии заповеди. Френската епоха е без сериозна конкуренция почти век и половина, когато е сериозно „ударена“ от напирания в Европа национализъм.

Това са само част от историческите симптоми на „имперското“ в Америка, те са най-очевидните, но дори и неспециалист може да открие много други подобни характеристики – от етническата същност на американското общество до архитектурата на сградите на държавните учреждения. Всъщност най-точни в момента са думите на Н. Фъргюсън, който заявява, че *„Съединените щати са империя във всяко отношение освен едно и то е, че самите те не се признават за империя.“* Или както го нарича – *„империя в състояние на отрицание“*.

В момента една част от многоото „разбиращи“ от американската проблематика открито говорят за „края на американската империя“ (справка в речите на Чавес и Ахмадинежад). Тъй като става дума за историческа симптоматика, авторът също ще се изкуши да направи две диагнози за изхода от моментната ситуация на тази „империя в отрицание“.

Първият възможен изход е осъществен в Европа през XVI век от Филипе II Хабсбургски (1556-1598), крал на Испания. Той получава от баща си Карл V огромна империя, простираща се в целия свят и притежаваща най-богатите европейски територии. Тонове злато и сребро се изсипват в испанската хазна. В Европа няма сила, която да конкурира Испания, всички или ѝ се подчиняват, или се съобразяват с нея. Битката при Лепанто (1571 г.) и разгромът на османската флота още веднъж показват силата на това кралство. Остава ѝ да се справи с един „дразнец“ бунт в Нидерландия и да покаже на Англия „кой е господарят на континента“. Филипе II обаче е заслепен от силата на кралството си и отказва да приеме, че огромното богатство на колонии се харчи за разкош, а не се инвестира (както в Англия) в производство. Отказва да признае като грешка, че промишленото производство е съсредоточено в Милано и Нидерландите, а Испания само консумира. Отказва да признае, че освен католицизма съществуват и други религии и с ортодоксална последователност ги изкоренява от териториите си, като така изгонва едни добри поданици и настройва други срещу себе си. Отказва да признае, че испанската армия и флота могат

да бъдат победени, когато срещу тях се използва съвсем друга от познатата му тактика. Всички тези отказки костват на Хабсбургска Испания унищожаването на Великата армада, загубата на част от Нидерландите, икономически застой и политическа немощ. И това е благодарение на прекалената вяра в испанските способности да се справят с проблемите от позицията на по-силния. Испания остава на европейската сцена още 100 години, но след смъртта на последния Хабсбург (Карлос II – 1699 г.) е само една „пенсioniрана велика сила“.

Другият изход е предложен в същите тези САЩ, само че преди 76 години. Тогава в историята на тази страна се намесва 32-ят президент Франклин Д. Рузвелт (1933–1945 г.). Тежката ситуация може да се опише само с няколко сухи цифри: промишленото производство пада с 52% в сравнение с това от 1929 г.; общият брой на безработните е 17 млн.; 1/5 от всички банки обявяват банкрут. Политиката на Рузвелт разчита на една проста дума – „реформи“. Реформите са всеобхватни, последователни и систематични, като засягат финансовата система (чрез въвеждане на строго контролирана от държавата фискална политика), земеделието (чрез ограничаване на производството,

но и кредитиране и субсидиране на фермерите), социалните отношения (преодоляване на безработицата чрез обществено строителство, регулиране на отношенията между работници и работодатели (осигуровки при безработица, инвалидност, старост и трудова злополука) и външната политика (като се обявява срещу американския изолационизъм и е за международно сътрудничество). Успехът на Рузвелт се състои в това, че правилно съобразява ситуацията, премахва старите постулати в американската политика и предлага „Нов курс“.

Възможни са и други трактовки на събитията, които се развиват в съвременна Америка, затова авторът ще си позволи да цитира френския писател Ш. Сент Евремон (прочул се и с това, че е един от първите любители на шампанското) – *„Всички историци ни обещаваат истина и нито един не я предава без изопачаване“*. ☺

Посленик:

Искам само да пожелая успех на новия американски президент Барак Обама с думите на Брус Спрингстийн:

„Приветствам усилията на сенатор Обама да изгради къща, която ще е достатъчно голяма да побере всичките ни мечти“.

Академичната общност излезе на протест срещу отказа на МО да отстъпи терен за общежитие

Студенти, преподаватели и служители от Пловдивския университет се включиха в протестното шествие срещу отказа на Министерството на отбраната да предостави безвъзмездно терен до новата сграда за построяване на общежития. Организираното от Студентския съвет шествие тръгна от ректората, преминавайки по главната улица, където се включиха и студентите от Биологическия факултет, за да стигнат до новата сграда, където се присъединиха колегите им от Педагогическия факултет и Факултета по математика и информатика. Протестиращите бяха подкрепени и от представители на останалите висши училища в Пловдив.

В крайната точка на шествието – спорния имот, намиращ се в непосредствена близост до новата сграда, символично беше забито знамето на Университета, в знак, че студентите и ректорското ръководство ще отстояват своите искания докрай. Идеята е на този терен заедно с друг, прилежащ до него, да се построи студентско градче с общежития, спортна зала и библиотека.

Всички, които се изказаха, в това число и ректорът проф. Куцаров, отбелязаха пълния абсурд студентите от най-голямото висше училище в Южна България и четвърто в страната в продължение на близо половин век да няма свои общежития.

Протестното шествие на студенти, преподаватели и служители от Пловдивския университет.

Изпратихме 2008 г. със сериозни успехи на спортните ни формации

В Пловдив много отдавна не бяха провеждани финали на общостудентските игри по плуване. Отложените състезания от пролетта се проведеха в града под тепетата на 22-23 ноември 2008 г. в 25-метровия басейн „Младост“.

При мъжете след многото призиви места, от които четири втори – на Стоян Десов, Димитър Янев, Николай Бангеев, Найденов и Георги Цанкови, както и първо и второ място на щафетите 4x100 м свободен стил и 4x50 м смесена, Пловдивският университет зае първо място от 13 участващи висши училища.

При жените Жана Куманова спечели по едно първо и трето място, Теодора Трифонова победи на 50 м брст и заслужи IV място на 50 м бъртерфлай, а Кристина Гошева се класира втора на 100 м съчетано плуване. Само неучастият им в щафетите ги изхвърли от призовата тройка и ги изпрати чак на IX място в крайното отборно класиране от 13 участващи вуза. Водач на двата отбора е ст. пр. Велислав Нотов.

В традиционния лекоатлетически есенен крос, проведен на 16 ноември в Русе, участваха 10 женски (общо 33 състезателки) и 12 мъжки отбора (45 състезатели). От 4-5 години не е имало толкова силно присъствие на висши училища от цялата страна. При жените ПУ успя да защити своите добри позиции от последните години и след трето място на Мария Караджова и пето на Мартина Дечева в отборното класиране остана на второ място, след Софийския университет.

При мъжете резултатите бяха много плътни и след сравнително доброто представяне на Найденов и Атанас Статев отборът на ПУ зае осмо място. И двата отбора са водени от ст. пр. Валентин Кузев, който е треньор и на отборите по аеробика.

На 11 ноември в Национална спортна академия – София се проведе паралелно Студентски коледен аеробик маратон за наградите на Ректора на НСА и отложеното от пролетта държавно първенство по този спорт. ПУ участваше с 16 състезатели (най-много от всички), разделени в три отбора. Поредица от комбина-

ции и съдийски грешки доведе до декласиране на нашия първи отбор, а вторият и третият отидоха на V и VI място в класирането от общо участващи 9 вуза.

В индивидуалната надпревара, където имаше и парични награди, на V място бе класирана Стиляна Ташева, другите ни традиционно силни състезателки бяха класирани твърде назад при 120 участници общо.

Откритото студентско първенство по тенис на маса за купата и наградите на Асоциацията за университетски спорт „Академик“ се проведе на 22-23 ноември в Свищов. Водените от ст. пр. Румяна Присадова отбори на ПУ се представиха достойно. При жените Жана Петрова и Анелия Карова заеха съответно първо и второ място в индивидуалното класиране, което ги направи безапелационни победителки в отборното.

В индивидуалната надпревара при мъжете Костадин Кесов се класира трети, а в отборното класиране ПУ е на IV място.

През изминалата 2008 г. волейболните отбори на ПУ участваха в различни състезания. В Националната студентска лига женският отбор се класира втори в квалификационната фаза и доби право на участие във финалите на АУС в София, където зае шесто място.

Мъжкият отбор стана трети в своята група, а на финалите бе пети. Първи на финалния турнир беше отборът на Филиала на Пловдивския университет в Кърджали, оставил след себе си ВСУ, ШУ и НСА.

През пролетта и есента волейболните отбори – мъже и жени, извоюваха първите места на Пловдивските студентски игри, организирани от ССК „Академик“.

През ноември волейболният отбор (мъже) зае второ място на турнира за Купата на Ректора на Русенския университет.

От новата учебна година

(2008/2009) женският отбор по волейбол оглавява своята група, а мъжкият заема трето място.

Най-голям принос за постигнатите успехи, както се и очакваше, имаха студентите от специалността „Физическо въз-

питание“. Сред тях трябва да споменем опитните Ивелина Иванова, Донка Андреева, Таня Лазарова, Яна Димитрова, Людмила Дечева и Йорданка Гунчева, а при мъжете – Стоян Божков, Виктор Иванов и новоприетите студенти Спас Пенчев и Благовест Димитров.

В отборите участват студенти и от други специалности. Добри изяви имаха също Ивайло Благоев, Стоян Бишуков, Сашо Драгиев, Петър Костадинов и Васил Папазов. Според ръководителя на отборите – ст. пр. Димитър

Ангон, постигнатите резултати през миналата година са предпоставка и през настоящата те да бъдат най-малкото повторени.

Мъжкият отбор по баскетбол, воден от ст. пр. Манчо Бонев, за периода септември-ноември е изиграл 9 срещи в Регионалната баскетболна група – аматьори, където е втори в класирането от 10 отбора.

В Националната студентска група е на второ място от 6 отбора, а на турнира за Купата на Ректора на Русенския университет зае първо място. В отбора тренират 18 студенти, от които най-добре се представиха Илиан Ставрев (Физика), Василий Петлешков (Икономика), Николай Говедаров (Математика), Дарко Георгиевски, Димитър Димитров и Димитър Ставрев (последните трима са от специалност Физическо възпитание).

„Пловдивски университет“

ЗАДАЧИ. ПЛОВДИВСКИ

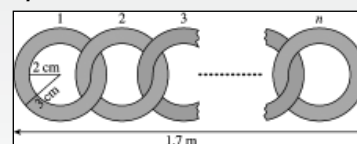
1. Валентин има шестнадесет карти: 4 пики, 4 трефи, 4 кари и 4 купи. Иска да ги разположи по такъв начин, че във всеки ред и във всеки стълб да има точно по една карта от всеки цвят. Някои карти са поставени в квадрата. Каква карта ще постави в квадратчето с въпросителен знак?

♠		?	♥
♣	♠		
	♦		
	♥		

- а) пика б) трефа в) каро
г) купа д) не може да се отговори.

2. Пръстени образуват верига с обща дължина, 1,7 м, както е показано на чертежа. Колко пръстена са необходими?

- а) 30 б) 21 в) 42
г) 85 д) 17.

Отговори на задачите от миналия брой

1. Кенгурото тежи 92 кг.; 2. В семейството има 7 деца.

Подготвил: доц. д-р Георги КОСТАДИНОВ